

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

อ.พ. 12/2566 สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

อ.พ. 12/2566
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

เอกสารเพิ่มเติม

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทิม

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาววิภารัตน์ ฌมยา

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 3

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายวิชาญ ทรายอ่อน

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายณัฐพล ยิ่งกล้า

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นายสุริยา ฮ่องเสนาะ

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นางสาวสิริพิชญ์ชนก คุณประเสริฐ

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นายอนุชา ตีสวัสดิ์

นิติกรชำนาญการ

นายสุเมธ จีระชัยศิริ

นิติกรชำนาญการ

นายเปรม ถาวรประภาสวัสดิ์

วิทยากรปฏิบัติการ

นางมัลลิกา สมบัติศิริ

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวเมษณีญา สอนทรัพย์

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวอชฌา ไตรมาลัย

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางเสาวภา วาสนา

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นายกันตภณ สุคันธพงษ์

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

ธันวาคม 2566

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ได้มีผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติทำนองเดียวกันอีก 2 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ทั้งสามฉบับที่เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณานี้ มีเหตุผลทำนองเดียวกันในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันให้สามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง อันเนื่องมาจากการก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีข้อจำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกัน โดยกำเนิด มีการอุปการะเลี้ยงดู และมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. กรณีการหมั้น กำหนดให้บุคคลสองคนไม่จำเป็นต้องเป็นเพศใดสามารถหมั้นกันได้ตามกฎหมาย เพื่อเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติระหว่างบุคคล ซึ่งสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีประเด็นการแก้ไขเช่นเดียวกัน แต่ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอนั้นมีการเพิ่มเติมเหตุเรียกค่าทดแทนในมาตรา 1445 ด้วย โดยนอกจากการเรียกค่าทดแทนผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นแล้วยังได้เพิ่มเติมกรณีเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่ง “กระทำ” กับคู่หมั้นเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้น ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้เพิ่มเติมในประเด็นของการกระทำเพื่อสนองความใคร่แต่อย่างใด ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่มีการแก้ไขในเรื่องการหมั้น

2. กรณีการสมรส การสิ้นสุดการสมรส การจัดการทรัพย์สิน และมรดก กำหนดให้ใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามีและภรรยา” เพื่อให้ครอบคลุมการก่อตั้งครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกัน โดยกำเนิด โดยร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน)

ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีการแก้ไขอายุของคู่สมรส จากเดิมสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ แก้ไขเป็นสิบแปดปีบริบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องตามอนุสัญญา ว่าด้วยสิทธิเด็กที่กำหนดอายุ “เด็ก” ไว้หมายความถึงบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และยังคงอยู่ภายใต้ การคุ้มครองดูแลตามกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้แก้ไขประเด็นนี้ แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากการกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่สิบเจ็ดปีบริบูรณ์เป็นความเหมาะสมของสภาพร่างกาย ตามธรรมชาติ ประกอบกับแม้จะมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมอายุเป็นสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ยังคงถือว่าเป็นผู้เยาว์ ที่จะกระทำการสมรสได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และการแก้ไขเกณฑ์อายุ ขั้นต่ำอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลต่างเพศให้ต้องถูกขยายเวลาที่จะทำการสมรสได้ออกไปอีกหนึ่งปีอันเป็นเรื่อง ที่กระทบต่อสิทธิตามกฎหมายเดิม

3. กรณีการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส โดยคู่สมรสมีสิทธิจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ ร่วมกันหรือดูแลผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น รวมถึงกรณีคู่สมรสเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร ได้รับมรดก การแบ่งทรัพย์สินมรดกกรณีคู่สมรสผู้ตายเป็นเจ้าของมรดก การจัดการหนี้สินของคู่สมรส เป็นต้น

4. กรณีการกำหนดเหตุเรียกค่าทดแทน ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีการเพิ่มเติมเหตุเรียกค่าทดแทนในมาตรา 1445 ด้วย โดยนอกจากการเรียกค่าทดแทนผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นแล้ว ยังได้เพิ่มเติมกรณีเรียกค่าทดแทน จากผู้ซึ่ง “กระทำ” กับคู่หมั้นเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้น ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้เพิ่มเติม ในประเด็นของการกระทำเพื่อสนองความใคร่

5. กรณีการให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรส เป็นคู่สมรสตามกฎหมาย สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หลักการดังกล่าวปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรรณว ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเท่านั้น ซึ่งกำหนดให้นำ บทบัญญัติบรรพ 5 ลักษณะ 2 หมวด 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยสิทธิหน้าที่ของบิดา มารดา บุพการี และบุตร มาบังคับโดยอนุโลม

การที่บริบทของสังคมโลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป เกิดกลุ่มบุคคลที่มีวิถีทางเพศแตกต่างไปจากอดีต ที่มีเพียงชายและหญิง กลายเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้นในสังคม คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร อันจะเป็นการรับรอง สิทธิของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขและเกิดความเท่าเทียม ในสังคม อย่างไรก็ตาม จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

แต่ฉบับอย่างรอบคอบ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องของบุคคลผู้มีอำนาจจัดการ
แทนผู้เสียหาย กฎหมายลักษณะละเมิด ประมวลรัษฎากร กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จ
บำนาญข้าราชการ และกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม เป็นต้น

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1 - หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-1
- หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-3
- หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)	1-5
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-7
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	1-24
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)	1-39
- ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)	1-55
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา	3-1
1) นิยามศัพท์เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ	3-2
2) ปัญหาการจดทะเบียนสมรสของบุคคลเพศทางเลือกในประเทศไทย	3-4
3) ประเทศที่กฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกัน	3-7
4) สรุปประเด็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ของสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25	3-9
5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3-19

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1435 มาตรา 1437 มาตรา 1448 มาตรา 1449 มาตรา 1450 มาตรา 1452 มาตรา 1458 และมาตรา 1460)

(2) แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นหรือคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 43 มาตรา 193/22 มาตรา 1439 มาตรา 1440 มาตรา 1441 มาตรา 1442 มาตรา 1443 มาตรา 1445 มาตรา 1446 มาตรา 1447/1 หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา มาตรา 1461 มาตรา 1462 มาตรา 1463 หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา มาตรา 1465 มาตรา 1469 มาตรา 1470 มาตรา 1475 มาตรา 1476 มาตรา 1476/1 มาตรา 1477 มาตรา 1479 มาตรา 1481 มาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 มาตรา 1485 มาตรา 1486 มาตรา 1487 มาตรา 1488 มาตรา 1489 มาตรา 1490 มาตรา 1491 มาตรา 1492 มาตรา 1492/1 มาตรา 1493 มาตรา 1498 มาตรา 1499 มาตรา 1504 มาตรา 1515 มาตรา 1516 มาตรา 1517 มาตรา 1520 มาตรา 1522 มาตรา 1523 มาตรา 1530 มาตรา 1532 มาตรา 1533 มาตรา 1536 มาตรา 1537 มาตรา 1538 มาตรา 1539 มาตรา 1541 มาตรา 1542 มาตรา 1543 มาตรา 1544 มาตรา 1545 มาตรา 1598/15 มาตรา 1598/17 มาตรา 1598/38 มาตรา 1606 มาตรา 1625 และมาตรา 1628)

(3) เพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนและเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คู่หมั้นหรือคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1445 และมาตรา 1516 (1))

(4) แก้ไขเงื่อนไขระยะเวลาการสมรสใหม่ตามมาตรา 1453 ให้ใช้เฉพาะกับกรณีที่หญิงที่มีชายเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1453)

(5) กำหนดให้มาตรา 1504 วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1504)

(6) แก้ไขการอ้างอิงเลขมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1508 วรรคสอง)

(7) กำหนดให้มาตรา 1510 วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1510)

(8) เพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกัน (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 1516 (10))

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใดเว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผล

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

1. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมายเป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ 5 ลักษณะ 1 หมวด 1 และหมวด 2 (มาตรา 1435 มาตรา 1437 มาตรา 1439 มาตรา 1440 มาตรา 1441 มาตรา 1442 มาตรา 1443 มาตรา 1445 มาตรา 1446 มาตรา 1447/1 มาตรา 1448 มาตรา 1449 มาตรา 1450 มาตรา 1452 มาตรา 1458 และมาตรา 1460)
2. หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ 1 หลักทั่วไป ลักษณะ 2 บุคคล ส่วนที่ 3 ภูมิลำเนา (มาตรา 43) และลักษณะ 6 อายุความ หมวด 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา 193/22) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้
3. หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และกำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคน สมรสกัน ให้มีสิทธิหน้าที่และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ 5 ลักษณะ 1 หมวด 3 (มาตรา 1461 มาตรา 1462 และมาตรา 1463)
4. หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม
5. สิทธิและหน้าที่ ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ 5 ลักษณะ 1 หมวด 4 (มาตรา 1465 มาตรา 1469 มาตรา 1470 มาตรา 1475 มาตรา 1476 มาตรา 1476/1 มาตรา 1477 มาตรา 1479 มาตรา 1481 มาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 มาตรา 1485 มาตรา 1486 มาตรา 1487 มาตรา 1488 มาตรา 1489 มาตรา 1490 มาตรา 1491 มาตรา 1492 มาตรา 1492/1 และมาตรา 1493)
6. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ 5 ลักษณะ 1 หมวด 5-6 (มาตรา 1498 มาตรา 1499 มาตรา 1504 มาตรา 1508 มาตรา 1515 มาตรา 1516 มาตรา 1517 มาตรา 1520 มาตรา 1522 มาตรา 1523 มาตรา 1530 มาตรา 1532 และมาตรา 1533)

และแก้ไข ลักษณะ 2 หมวด 3 ความปกครอง (มาตรา 1598/15 มาตรา 1598/17 และ ลักษณะ 3 ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา 1598/38)

7. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา 1598/42)

8. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูของตนเป็นผู้ถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา 1606 (3))

9. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกัน ตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา 1625 (1) และ มาตรา 1628)

10. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

11. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ 1-ข้อ 9 ตามบรรพ 5 ครอบคลุม และบรรพ 6 มรดกแล้ว ก็ให้สามารถกระทำได้

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกันไปจากคู่สมรสสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้การรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิฐานะของคู่สมรส อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผล

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นางสาวอรรณว ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(1) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลายสามารถจดทะเบียนสมรสได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 1448)

(2) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลายสามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ และเมื่อนายทะเบียนได้บันทึกความยินยอมแล้ว ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย เป็นคู่สมรส ที่ชอบด้วยกฎหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 1458)

(3) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลายที่จดทะเบียนสมรสกันแล้ว ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส (มาตรา 1461)

(4) ให้คู่สมรสที่รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมาย (บรรพ 5 ลักษณะ 2 หมวด 2)

(5) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสตามกฎหมาย สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้นำบทบัญญัติ บรรพ 5 ลักษณะ 2 หมวด 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา บุพการี และบุตร มาบังคับโดยอนุโลม (มาตรา 1598/28)

(6) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลายซึ่งจะทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เช่นเดียวกับ คู่สมรสชายและหญิง และบัญญัติบทเฉพาะกาลให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือเป็น “คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย” บทบัญญัติใด ๆ ตามประมวลกฎหมายพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และระเบียบ อื่น ๆ ที่บัญญัติให้สิทธิแก่ “สามีภริยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดามารดา” ให้หมายความรวมถึง “คู่สมรส” และ “บุพการี” (มาตรา 1598/42 และ 1598/43)

เหตุผล

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้บุคคลเพศชายและเพศหญิงตามเพศกำเนิดเท่านั้นที่จะจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสตามกฎหมาย ทำให้บุคคลที่มีรสนิยมทางเพศแตกต่างจากรสนิยมแบบรักต่างเพศ เช่น บุคคลรักเพศเดียวกัน บุคคลข้ามเพศ หรือ บุคคลรักได้ทั้งสองเพศ หรือบุคคลเพศหลากหลายไม่สามารถจดทะเบียนสมรสและเป็นคู่สมรสตามกฎหมายได้ ทำให้บุคคลเหล่านั้นประสบปัญหาจาก

การขาดการรับรองสิทธิต่าง ๆ ที่เกิดจากการจดทะเบียนสมรส เช่น สิทธิในการรับบุตร บุญธรรมร่วมกัน สิทธิในการจัดการทรัพย์สิน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรมในการรับมรดกจากคู่ชีวิต จึงจำเป็นต้องแก้ไขโดยใช้ภาษาที่เป็นกลางทางเพศภาวะในการยินยอมให้บุคคลทุกเพศกำเนิด ทุกรสนิยมทางเพศ และทุกอัตลักษณ์ทางเพศสามารถเข้าถึง และจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีสาระสำคัญ โดยสรุป ดังนี้

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา 1)

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

2. วันบังคับใช้ (ร่างมาตรา 2)

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

3. แก้ไขเพิ่มเติมภูมิลำเนาของคู่สมรส (ร่างมาตรา 3)

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 43 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 43 ภูมิลำเนาของคู่สมรสได้แก่ถิ่นที่อยู่ที่คู่สมรสอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”

4. แก้ไขเพิ่มเติมอายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส (ร่างมาตรา 4)

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 193/22 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 193/22 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง”

5. แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการหมั้นและการสมรสในมาตรา 1435 มาตรา 1437 มาตรา 1439 มาตรา 1440 มาตรา 1441 มาตรา 1442 มาตรา 1443 มาตรา 1445 มาตรา 1446 มาตรา 1447/1 มาตรา 1448 มาตรา 1449 มาตรา 1449 มาตรา 1450 มาตรา 1452 มาตรา 1453 มาตรา 1458 และมาตรา 1460 (ร่างมาตรา 5-ร่างมาตรา 16)

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1435 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1435 การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”

มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1437 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1437 การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้นแล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 412 ถึงมาตรา 418 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลามิควรรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1439 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1439 เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”

มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1440 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1440 ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

- (1) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแก่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นนั้น
- (2) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่น บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร
- (3) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้น เป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”

มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1441 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1441 ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นหรือฝ่ายผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”

มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1442 และมาตรา 1443 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1442 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น

มาตรา 1443 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1445 และมาตรา 1446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1445 คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตน หรือผู้ซึ่งกระทำกับคู่หมั้นของตนเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้นหรือคู่หมั้นของตน โดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้วแต่กรณี

มาตรา 1446 คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่จำเป็นต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”

มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา 1447/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”

มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1448 มาตรา 1449 และมาตรา 1450 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1448 การสมรสจะกระทำมิได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้

มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

มาตรา 1450 บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิตโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา 14 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1452 และมาตรา 1453 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1452 บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้

มาตรา 1453 หญิงที่ชายผู้เป็นคู่สมรสตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่กับชายได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวันเว้นแต่

(1) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น

(2) สมรสกับคู่สมรสเดิม

(3) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ

(4) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้”

มาตรา 15 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1458 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1460 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1460 เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจดทะเบียนแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจดทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”

6. แก้ไขเพิ่มเติมชื่อหมวด 3 “ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา” เป็น “ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส” (ร่างมาตรา 17)

มาตรา 17 ให้ยกเลิกชื่อหมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”

7. แก้ไขเพิ่มเติมความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในมาตรา 1461 มาตรา 1462 และมาตรา 1463 (ร่างมาตรา 18-ร่างมาตรา 20)

มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1461 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1461 คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส

คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

มาตรา 19 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1462 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1462 ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุกอัจฉริยะต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”

มาตรา 20 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1463 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอและถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

8. แก้ไขเพิ่มเติมชื่อหมวด 4 “ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา” เป็น “ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส” (ร่างมาตรา 21)

มาตรา 21 ให้ยกเลิกชื่อหมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

9. แก้ไขเพิ่มเติมสิทธิและหน้าที่ของคู่สมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันในมาตรา 1465 มาตรา 1469 มาตรา 1470 มาตรา 1475 มาตรา 1476 มาตรา 1476/1 มาตรา 1477 มาตรา 1479 มาตรา 1481 มาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 มาตรา 1485 มาตรา 1486 มาตรา 1487 มาตรา 1488 มาตรา 1489 มาตรา 1490 มาตรา 1491 มาตรา 1492 มาตรา 1492/1 และมาตรา 1493 (ร่างมาตรา 22-ร่างมาตรา 38)

มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1465 ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”

มาตรา 23 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1469 และมาตรา 1470 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่เขาขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต

มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”

มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1475 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้”

มาตรา 25 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1476 คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสรวมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(4) ให้กู้ยืมเงิน

(5) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(6) ประนีประนอมยอมความ

(7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย

(8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่มีบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา 26 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1476/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1476/1 คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 ทั้งหมด หรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา 1465 และมาตรา 1466 ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”

มาตรา 27 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1477 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1477 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนีอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

มาตรา 28 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1479 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1479 การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา 29 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1481 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1481 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา 30 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 และมาตรา 1484/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1482 ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้

มาตรา 1483 ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายนั้นจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้

มาตรา 1484 ถ้าคู่สมรสฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

- (1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด
- (2) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง
- (3) มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส

(4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส

อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

มาตรา 1484/1 ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา 1482 มาตรา 1483 หรือมาตรา 1484 ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา 31 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1485 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1485 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา 32 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1486 และมาตรา 1487 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1486 เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา 1482 วรรคสอง มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 หรือมาตรา 1485 อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา 1491 มาตรา 1492/1 หรือมาตรา 1598/17 หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส

มาตรา 1487 ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่างคู่สมรส ตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้ หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา 33 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1488 และมาตรา 1489 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1488 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น

มาตรา 1489 ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา 34 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1490 หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(1) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธยาศัย

(2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน

(4) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา 35 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1491 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1491 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา 36 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1492 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1492 เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา 1484 วรรคสอง มาตรา 1491 หรือมาตรา 1598/17 วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา 1474 (2) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”

มาตรา 37 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1492/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1492/1 ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายคัดค้าน ศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา 38 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1493 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1493 ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

10. แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สิน การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส ความปกครองและค่าอุปการะเลี้ยงดู ในมาตรา 1498 มาตรา 1499 มาตรา 1504 มาตรา 1508 มาตรา 1510 มาตรา 1515 มาตรา 1516 มาตรา 1517 มาตรา 1520 มาตรา 1522 มาตรา 1523 มาตรา 1530 มาตรา 1532 มาตรา 1533 มาตรา 1536 มาตรา 1537 มาตรา 1538 มาตรา 1539 มาตรา 1541 มาตรา 1542 มาตรา 1543 มาตรา 1544 มาตรา 1545 มาตรา 1598/15 มาตรา 1598/17 และมาตรา 1598/38 (ร่างมาตรา 39-ร่างมาตรา 62)

มาตรา 39 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1498 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา 40 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1499 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าวไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา 41 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1504 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลทั้งสองมีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส”

มาตรา 42 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1508 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 28 ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย”

มาตรา 43 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1510 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์”

มาตรา 44 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1515 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”

มาตรา 45 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุบการะเลี้ยวคูหรือยกย่องผู้อื่นฉนั้นคู่สมรส เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิน หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชื่อนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกัน

ฉนั้นคู่สมรสมาค้ำนี้ประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(3) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/2) คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉนั้นคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(5) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(6) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(7) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(8) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(9) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(10) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา 46 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1517 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1517 เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (1) และ (2) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา 47 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1520 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”

มาตรา 48 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1522 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1522 ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

มาตรา 49 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1523 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองชู้สาวหรือจากผู้ซึ่งแสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในทำนองชู้สาวก็ได้

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา 50 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1530 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา 51 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1532 และมาตรา 1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส

แต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้นมีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า

มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน”

มาตรา 52 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1536 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1536 เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นคู่สมรสกับชายหรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรส หรือเคยเป็นคู่สมรส แล้วแต่กรณี”

มาตรา 53 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1537 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1537 ในกรณีที่หญิงทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 1453 และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตรชอบ

ด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา 1536 ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่นั้น”

มาตรา 54 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1538 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1538 ในกรณีที่บุคคลสมรสฝ่าฝืนมาตรา 1452 เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง

ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา 1452 ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลังให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา 1536 มาใช้บังคับ”

มาตรา 55 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1539 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1539 ในกรณีที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตามมาตรา 1536 มาตรา 1537 หรือมาตรา 1538 ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะไม่รับเด็กเป็นบุตรของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็กร่วมกันเป็นจำเลยและพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็กในระยะเวลาตั้งครรภ์คือระหว่างหนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวันก่อนเด็กเกิด หรือตนไม่สามารถเป็นบิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น”

มาตรา 56 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1541 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1541 ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา 1539 ไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว”

มาตรา 57 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1542 และมาตรา 1543 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1542 การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก

ในกรณีที่คำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ตามมาตรา 1537 หรือชายผู้เป็นคู่สมรสในการสมรสครั้งหลังตามมาตรา 1538 ถ้าชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสซึ่งต้องด้วยบทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของตนตามมาตรา 1536 ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด

มาตรา 1543 ในกรณีที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสได้ฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้ว และตายก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียชีวิตหรือจะเสียชีวิตเพราะการเกิดของเด็กนั้นจะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสก็ได้”

มาตรา 58 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1544 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1544 การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียชีวิตหรือจะเสียชีวิตเพราะการเกิดของเด็กอาจฟ้องได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะฟ้องได้
- (2) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส

การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (1) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่อยู่ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (2) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่อยู่ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก”

มาตรา 59 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1545 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1545 เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรขอด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดา ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กรู้เหตุนี้”

มาตรา 60 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1598/15 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลมเว้นแต่สิทธิตามมาตรา 1567 (2) และ (3)”

มาตรา 61 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1598/17 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1598/17 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”

มาตรา 62 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/38 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

11. กำหนดให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (ร่างมาตรา 63)

มาตรา 63 ให้ยกเลิกความใน (3) ของมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชำนั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”

12. กำหนดเรื่องการคิดส่วนแบ่งและการปັນทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ (ร่างมาตรา 64)

มาตรา 64 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 1625 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“(1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และมาตรา 1638 และโดยเฉพาต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 1513 ถึงมาตรา 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”

13. กำหนดให้คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยมิได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (ร่างมาตรา 65)

มาตรา 65 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1628 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1628 คู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

14. กำหนดบทยกเว้นไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ (ร่างมาตรา 66)

มาตรา 66 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ

15. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบ (ร่างมาตรา 67)

มาตรา 67 ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภรรยา สามีภรรยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสด้วย

ให้หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการทบทวนตามวรรคหนึ่ง เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้งร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

16. กำหนดให้รัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 68)

มาตรา 68 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา 1)

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

2. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา 2)

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

3. แก้ไขเพิ่มเติมภูมิลำเนาของคู่สมรส (ร่างมาตรา 3)

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 43 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 43 ภูมิลำเนาของคู่สมรส ได้แก่ ถิ่นที่อยู่ที่คู่สมรสอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”

4. แก้ไขเพิ่มเติมอายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส (ร่างมาตรา 4)

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 193/22 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 193/22 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง”

5. แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการหมั้นและการสมรสในมาตรา 1435 มาตรา 1437 มาตรา 1439 มาตรา 1440 มาตรา 1441 มาตรา 1442 มาตรา 1443 มาตรา 1445 มาตรา 1446 มาตรา 1447/1 มาตรา 1448 มาตรา 1449 มาตรา 1450 มาตรา 1452 มาตรา 1458 และมาตรา 1460 (ร่างมาตรา 5-ร่างมาตรา 20)

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1435 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1435 การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลและบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”

มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1437 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1437 การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้นแล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 412 ถึงมาตรา 418 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลามิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1439 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1439 เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”

มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1440 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1440 ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

- (1) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งบุคคลหรือบุคคลนั้น
- (2) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่น บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร
- (3) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้น เป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับหรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”

มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1441 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1441 ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”

มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1442 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1442 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้นผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1443 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1443 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้นผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1445 บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้วแต่กรณี”

มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1446 บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”

มาตรา 14 ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา 1447/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”

มาตรา 15 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1448 การสมรสจะกระทำได้อีกต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1449 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”

มาตรา 17 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1450 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1450 บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาที่ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิตโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่เกิดโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1452 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1452 ชายหรือหญิงบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้”

มาตรา 19 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1458 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา 20 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1460 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1460 เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”

6. แก้ไขเพิ่มเติมชื่อหมวด 3 “ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา” เป็น “ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส” (ร่างมาตรา 21)

มาตรา 21 ให้ยกเลิกชื่อในหมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”

7. แก้ไขเพิ่มเติมความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในมาตรา 1461 มาตรา 1462 และมาตรา 1463 (ร่างมาตรา 22-ร่างมาตรา 24)

มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1461 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1461 คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส

คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

มาตรา 23 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1462 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2551 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1462 ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุกอัจฉริยะต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”

มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1463 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายหนึ่งยอมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอและถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

8. แก้ไขเพิ่มเติมชื่อหมวด 4 “ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา” เป็น “ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส” (ร่างมาตรา 25)

มาตรา 25 ให้ยกเลิกชื่อในหมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

9. แก้ไขเพิ่มเติมสิทธิและหน้าที่ของคู่สมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันในมาตรา 1465 มาตรา 1469 มาตรา 1470 มาตรา 1475 มาตรา 1476 มาตรา 1476/1 มาตรา 1477 มาตรา 1479 มาตรา 1481 มาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 มาตรา 1485 มาตรา 1486 มาตรา 1487 มาตรา 1488 มาตรา 1489 มาตรา 1490 มาตรา 1491 มาตรา 1492 มาตรา 1492/1 และมาตรา 1493 (ร่างมาตรา 26-ร่างมาตรา 48)

มาตรา 26 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1465 ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรสความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”

มาตรา 27 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต”

มาตรา 28 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1470 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”

มาตรา 29 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1475 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้”

มาตรา 30 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1476 คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้
- (2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สิ้นสุดลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์
- (3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี
- (4) ให้กู้ยืมเงิน
- (5) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศลเพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา
- (6) ประนีประนอมยอมความ
- (7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย
- (8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา 31 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1476/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1476/1 คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา 1465 และมาตรา 1466 ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”

มาตรา 32 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1477 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1477 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิ์ฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าวให้ถือว่าเป็นหนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

มาตรา 33 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1479 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1479 การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกันและถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา 34 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1481 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1481 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนเองให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา 35 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1482 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1482 ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาดอีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้”

มาตรา 36 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1483 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1483 ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้”

มาตรา 37 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1484 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1484 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

- (1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด
- (2) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง
- (3) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส
- (4) ชัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส”

มาตรา 38 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1484/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1484/1 ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา 1482 มาตรา 1483 หรือมาตรา 1484 ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา 39 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1485 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1485 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา 40 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1486 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1486 เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา 1482 วรรคสอง มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 หรือมาตรา 1485 อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา 1491 มาตรา 1492/1 หรือมาตรา 1598/17 หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”

มาตรา 41 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1487 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1487 ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่างคู่สมรส ตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรส

ฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา 42 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1488 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1488 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น”

มาตรา 43 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1489 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1489 ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา 44 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1490 หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(1) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธยาศัย

(2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน

(4) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา 45 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1491 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1491 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา 46 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1492 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1492 เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา 1484 วรรคสอง มาตรา 1491 หรือมาตรา 1598/17 วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา 1474 (2) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”

มาตรา 47 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1492/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1492/1 ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติม แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา 48 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1493 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1493 ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

10. แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส ความปกครอง และค่าอุปการะเลี้ยงดู ในมาตรา 1498 มาตรา 1499 มาตรา 1504 มาตรา 1508 มาตรา 1515 มาตรา 1516 มาตรา 1517 มาตรา 1520 มาตรา 1522 มาตรา 1523 มาตรา 1530 มาตรา 1532 มาตรา 1533 มาตรา 1598/15 มาตรา 1598/17 และมาตรา 1598/38 (ร่างมาตรา 49-ร่างมาตรา 64)

มาตรา 49 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1498 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา 50 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1499 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าวไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา 51 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1504 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลมีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือเมื่อบุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่า การสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”

มาตรา 52 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1508 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 28 ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย”

มาตรา 53 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1515 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”

มาตรา 54 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(1) สามีหรือภริยากู้สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลียงคูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามีกู้สมรสหรือฉันทคูชีวิต เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจिन หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจिन อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤตชั่วไม่ว่าความประพฤตชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้า

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤตชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกัน

ฉันทคู่สมรสมาค่านึงประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(3) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย

และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/2) คู่สมรสสมใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(5) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(6) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรส ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสุขภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคานึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(7) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้น มีลักษณะยากจะหายได้กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(8) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(9) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(10) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา 55 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1517 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1517 เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (1) และ (2) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่กรณีได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา 56 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1520 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”

มาตรา 57 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1522 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1522 ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

มาตรา 58 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1523 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองประพฤตืชู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตน โดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในทำนองประพฤตืชู้ก็ได้

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา 59 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1530 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา 60 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1532 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส

แต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”

มาตรา 61 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน”

มาตรา 62 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1598/15 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา 1567 (2) และ (3)”

มาตรา 63 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1598/17 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1598/17 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาลในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”

มาตรา 64 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/38 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้นย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

11. กำหนดให้คู่สมรสมีสิทธิรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ ให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา 65)

มาตรา 65 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 1598/42 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา 1598/42 ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบตามประมวลกฎหมายนี้มีสิทธิ หน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิ หน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามีหรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี”

12. กำหนดให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ชำระคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (ร่างมาตรา 66)

มาตรา 66 ให้ยกเลิกความใน (3) ของมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนีมิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชำนั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”

13. กำหนดเรื่องการคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ (ร่างมาตรา 67)

มาตรา 67 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 1625 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และ 1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 1513 ถึง 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”

14. กำหนดให้คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (ร่างมาตรา 68)

มาตรา 68 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1628 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1628 คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายมิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

15. กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ทบทวนกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบและดำเนินการให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ (ร่างมาตรา 69)

มาตรา 69 ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามี ภริยา หรือคู่สมรสเพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

เมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้วให้เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้งร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

16. กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 70)

มาตรา 70 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ) มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา 1)

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

2. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา 2)

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันพ้นกำหนด 60 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

3. แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการสมรสในมาตรา 1448 มาตรา 1449 มาตรา 1450 มาตรา 1452 มาตรา 1453 มาตรา 1458 และมาตรา 1460 (ร่างมาตรา 3-ร่างมาตรา 9)

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1448 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1449 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1450 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1450 บุคคลสองคน ซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1452 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน”

มาตรา 1452 บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้”

มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1453 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1453 หญิงที่ คู่สมรส ตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ได้ ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่

- (1) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น
- (2) สมรสกับคู่สมรสเดิม
- (3) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้

ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ

- (4) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้”

มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1458 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อ บุคคลสองคน ยินยอมเป็นคู่สมรสกัน และต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1460 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1460 เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะบุคคล ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการณืรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสอง นั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจดทะเบียนแสดงเจตนาขอทำการสมรสของ บุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสอง ได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่ วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนด้วย โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนจดทะเบียนในวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรสให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับถ้าหากจะมีการสมรสในวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสการสมรสนั้นจะตกเป็นโมฆะ”

4. แก้ไขเพิ่มเติมความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในมาตรา 1461 มาตรา 1462 และมาตรา 1463 (ร่างมาตรา 10-ร่างมาตรา 12)

มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1461 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1461 คู่สมรส ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1462 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1462 ในกรณีที่ คู่สมรส ไม่สามารถที่จะอยู่กิน ด้วยกันฉัน คู่สมรส โดยปกติสุขได้ หรือถ้า การอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ไม่สามารถที่จะ อยู่กิน ด้วยกันฉัน คู่สมรส โดยปกติสุขได้ หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะ กำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ที่ได้”

มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1463 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือน ไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการ ร้องขอและถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

5. แก้ไขเพิ่มเติมสิทธิและหน้าที่ของคู่สมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันในมาตรา 1465 มาตรา 1469 มาตรา 1470 มาตรา 1475 มาตรา 1476 มาตรา 1476/1 มาตรา 1477 มาตรา 1479 มาตรา 1481 มาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 มาตรา 1485 มาตรา 1486 มาตรา 1487 มาตรา 1488 มาตรา 1489 มาตรา 1490 มาตรา 1491 มาตรา 1492 มาตรา 1492/1 และมาตรา 1493 (ร่างมาตรา 13-ร่างมาตรา 35)

มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1465 ถ้า คู่สมรส มิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรสความสัมพันธ์ ระหว่าง คู่สมรส ในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้

ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนสมรสขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือระบุ ให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้น ๆ เป็นโมฆะ”

มาตรา 14 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่ คู่สมรส ได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็น คู่สมรส กันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็น คู่สมรส กันอยู่ หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจาก การเป็น คู่สมรส กันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิ ของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต”

มาตรา 15 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1470 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่าง คู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นส่วนด้วยอมเป็นสินสมรส”

มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1475 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้”

มาตรา 17 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1476 คู่สมรส ต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนองซึ่งอสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัยสิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(4) ให้กู้ยืมเงิน

(5) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัว เพื่อการกุศลเพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(6) ประนีประนอมยอมความ

(7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

(8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1476/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1476/1 คู่สมรส จะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา 1465 และมาตรา 1466 ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส

ในกรณีที่สัญญาก่อนสมรสระบุการจัดการสินสมรสไว้แต่เพียงบางส่วนของมาตรา 1476 การจัดการสินสมรสนอกจากที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรสให้เป็นไปตามมาตรา 1476”

มาตรา 19 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1477 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1477 คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหนี้ที่คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

มาตรา 20 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1479 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1479 การใดที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกันและถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา 21 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1481 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1481 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1482 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1482 ในกรณีที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้”

มาตรา 23 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1483 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1483 ในกรณีที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้”

มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1484 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1484 ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

- (1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด
- (2) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง
- (3) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส
- (4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความหย่าให้แก่สินสมรส

อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียว หรือสั่งให้แยกสินสมรสได้”

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราว เพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

มาตรา 25 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1484/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1484/1 ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตามมาตรา 1482 มาตรา 1483 หรือมาตรา 1484 ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา 26 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1485 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1485 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเพาะอย่างเดียวหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา 27 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1486 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1486 เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา 1482 วรรคสอง มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 หรือมาตรา 1485 อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอหรือตามมาตรา 1491 มาตรา 1492/1 หรือมาตรา 1598/17 หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”

มาตรา 28 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1487 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1487 ในระหว่างที่เป็น คู่สมรส กัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือรักษาสีทธิระหว่างคู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้ คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา 29 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1488 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1488 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น

มาตรา 30 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1489 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1489 ถ้าคู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรส และสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา 31 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1490 หนี้ที่คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดขึ้น ในระหว่างสมรสดังต่อไปนี้

(1) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวการอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึง การรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธยาศัย

(2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่ง คู่สมรส ทำด้วยกัน

(4) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา 32 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1491 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1491 ถ้า คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องคำพิพากษาให้ล้มละลายสินสมรสย่อมแยกจากกันโดย อำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา 33 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1492 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1492 เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา 1484 วรรคสอง มาตรา 1491 หรือมาตรา 1598/17 วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใด ได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นและสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดย พินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา 1474 (2) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของ คู่สมรส ฝ่ายละครึ่ง

ดอกผลของสินส่วนตัวที่ได้มาหลังจากที่ได้แยกสินสมรสแล้วให้เป็นสินส่วนตัว”

มาตรา 34 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1492/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1492/1 ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อ สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คัดค้านศาลจะ สั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะ คู่สมรสฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจาก การเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา 35 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1493 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1493 ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตาม ส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

6. แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส ความปกครอง และค่าอุปการะเลี้ยงดู ในมาตรา 1498 มาตรา 1499 มาตรา 1504 มาตรา 1515 มาตรา 1516 มาตรา 1517 มาตรา 1520 มาตรา 1522 มาตรา 1523 มาตรา 1530 มาตรา 1532 และมาตรา 1533 (ร่างมาตรา 36-ร่างมาตรา 47)

มาตรา 36 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1498 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา 37 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1499 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง นั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 หรือ ฝ่าฝืนมาตรา 1452 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรสโดยสุจริตฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอกจากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะรู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะแล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วยสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ ให้นำมาตรา 1526 วรรคหนึ่ง และมาตรา 1528 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 หรือนับแต่วันที่รู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452”

มาตรา 38 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1504 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1504 การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1448 ผู้มีส่วนได้เสียขอให้เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้วจะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้

ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจน บุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่า การสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”

มาตรา 39 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1515 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรส ได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”

มาตรา 40 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อุบัติการเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉัน คู่สมรส ประพฤติชั่วหรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็น คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉัน คู่สมรส มาคำนึงประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(3) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่ง นั้นฟ้องหย่าได้

(4) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็น คู่สมรส กันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/2) คู่สมรส สม์ครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉัน คู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(5) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(6) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็น คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรส มาคำนึงประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(7) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง วิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉัน คู่สมรส ต่อไปไม่ได้อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(8) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผิดทนต์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(9) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(10) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีสภาพร่างกาย ทำให้ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา 41 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1517 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1517 เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (1) และ (2) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งอีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉัน คู่สมรส โดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา 42 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1520 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้ คู่สมรส ทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ศาลซึ่งพิจารณาคดีฟ้องหย่านั้นชี้ขาดด้วยว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ในการพิจารณาชี้ขาดถ้าศาลเห็นว่ามิเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ตามมาตรา 1582 ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรส และสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ”

มาตรา 43 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1522 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1522 ถ้า คู่สมรส หย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือ คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด

ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลหรือในกรณีที่สัญญาหย่ามิได้กำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ ให้ศาลเป็นผู้กำหนด”

มาตรา 44 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1523 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง จะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกิน คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ไปในทำนองประพฤตฺชู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ในทำนองประพฤตฺชู้ก็ได้ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้น จะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา 45 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1530 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดู คู่สมรส และการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา 46 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1532 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของ คู่สมรสแต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส ตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”

มาตรา 47 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน”

7. แก้ไขเพิ่มเติมให้บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบุพการี ให้บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุพการี ในมาตรา 1561 และมาตรา 1563 (ร่างมาตรา 48-ร่างมาตรา 49)

มาตรา 48 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1561 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1561 บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบุพการี”

มาตรา 49 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1563 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1563 บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุพการี”

8. แก้ไขเพิ่มเติมให้บุพการีอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตร การร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดู ให้บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบุพการี ในมาตรา 1564 มาตรา 1565 และมาตรา 1566 (ร่างมาตรา 50-ร่างมาตรา 52)

มาตรา 50 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1564 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1564 บุพการีจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บุพการีจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพ และหาเลี้ยงตนเองมิได้”

มาตรา 51 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1565 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1565 การร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการอื่นนอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวตามมาตรา 1562 แล้ว บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้”

มาตรา 52 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1566 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1566 บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบุพการี อำนาจปกครองอยู่กับ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย
- (2) ไม่แน่นอนว่า บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีชีวิตอยู่หรือตาย
- (3) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (4) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน
- (5) ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับบุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- (6) บุพการี ตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้”

9. แก้ไขเพิ่มเติมให้บุพการีมีสิทธิติดต่อกับบุตรได้ตามควรแก่พฤติการณ์ การจัดให้มีและการแต่งตั้งผู้ปกครอง ในมาตรา 1584/1 มาตรา 1585 มาตรา 1586 มาตรา 1587 (ร่างมาตรา 53-ร่างมาตรา 56)

มาตรา 53 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1584/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1584/1 บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม”

มาตรา 54 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1585 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1585 บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบุพการี หรือ บุพการีถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้

ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนตามมาตรา 1582 วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้อีก หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตามมาตรา 1582 วรรคสอง ศาลจะตั้งผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้”

มาตรา 55 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1586 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1586 ผู้ปกครองตามมาตรา 1585 นั้น ให้ตั้งโดยคำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่งบุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ตายที่หลังได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครอง

ภายใต้บังคับมาตรา 1590 การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม เว้นแต่พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือบุคคลที่ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนั้นเป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็นผู้ปกครองตามมาตรา 1587”

มาตรา 56 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1587 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1587 บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วอาจถูกตั้งเป็นผู้ปกครองได้ เว้นแต่

- (1) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (2) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย
- (3) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์
- (4) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้องร่วม บุพการี หรือร่วมแต่บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกับผู้เยาว์
- (5) ผู้ซึ่งบุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง”

10. แก้ไขเพิ่มเติมการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ฐานะของบุตรบุญธรรม ในมาตรา 1598/21 มาตรา 1598/22 และมาตรา 1598/28 (ร่างมาตรา 57-ร่างมาตรา 59)

มาตรา 57 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1598/21 การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมของบุพการีของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของบุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งยังมีอำนาจปกครอง

ถ้าไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใดคนหนึ่ง หรือทั้งสองคนไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้หรือไม่ให้ความยินยอม และการไม่ให้ความยินยอมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ ความเจริญ หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่งก็ได้”

มาตรา 58 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/22 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1598/22 ในการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าผู้เยาว์เป็นผู้ถูกทอดทิ้ง และอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็กให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมแทนบุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถ้าสถานสงเคราะห์เด็กไม่ให้ความยินยอมให้นำความในมาตรา 1598/21 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา 59 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/28 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1598/28 บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ ให้บุพการีโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลาที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว”

11. แก้ไขเพิ่มเติมค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบุพการีกับบุตร ในมาตรา 1598/38 (ร่างมาตรา 60)

มาตรา 60 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/38 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่าง คู่สมรส หรือระหว่าง บุพการีกับบุตรนั้นย่อมเรียกจากกันได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

12. แก้ไขเพิ่มเติมบุคคลต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร ในมาตรา 1606 (ร่างมาตรา 61)

มาตรา 61 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา 1606 บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ

(1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(2) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ

(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ยานั้นเป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง

(4) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนั้น

(5) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดเจ้ามรดกอาจถอนข้อกำหนดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร”

13. แก้ไขเพิ่มเติมการคิดส่วนแบ่งและการปັນทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ในมาตรา 1606 (ร่างมาตรา 62)

มาตรา 62 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1625 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1625 ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปັນทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นไปดังนี้

(1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่าง คู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และ 1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 1513 ถึง 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น

(2) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินมรดกของผู้ตายให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา 1637 และ 1638”

14. แก้ไขเพิ่มเติมคู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายมิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน ในมาตรา 1628 (ร่างมาตรา 63)

มาตรา 63 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1628 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 1628 คู่สมรส ที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายมิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

15. ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายนี้ถือเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย ให้บุพการีตามประมวลกฎหมายนี้ถือเป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมาย (ร่างมาตรา 64-ร่างมาตรา 65)

มาตรา 64 ให้เพิ่มความในมาตรา 1598/42 ดังนี้

“มาตรา 1598/42 ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมายและระเบียบอื่นใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่ “สามีภริยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดามารดา” หรือคำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน”

มาตรา 65 ให้เพิ่มความในมาตรา 1598/43 ดังนี้

มาตรา 1598/43 ให้บุพการีตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมาย และระเบียบอื่นใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่ “บุพการี” หรือ “บิดามารดา” หรือคำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

16. กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 66)
มาตรา 66 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
	<p style="text-align: center;">ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p style="text-align: center;">โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p style="text-align: center;">.....</p>	<p style="text-align: center;">ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p style="text-align: center;">โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p style="text-align: center;">.....</p>	<p style="text-align: center;">ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.</p> <p style="text-align: center;">-----</p> <p style="text-align: center;">โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p style="text-align: center;">.....</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 43 ภูมิลำเนาของสามีและภริยา ได้แก่ถิ่นที่อยู่สามีและภริยาอยู่กันด้วยกันฉันสามีภริยา เว้นแต่สามีหรือภริยาได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน</p> <p>มาตรา 193/22 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภริยา ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 43 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 43 ภูมิลำเนาของคู่สมรสได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรสอยู่กันด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”</p> <p>มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 193/22 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 193/22 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง”</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 43 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 43 ภูมิลำเนาของคู่สมรส ได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรสอยู่กันด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรสฝ่ายใด ได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”</p> <p>มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 193/22 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 193/22 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง”</p>	<p>มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”</p> <p>มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่พ้นกำหนด 60 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนงค์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1435 การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว การหมั้นที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติวรรคหนึ่งเป็นโมฆะ</p> <p>มาตรา 1437 การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น</p> <p>เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง</p> <p>สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้น ฝ่ายชายเรียกสินสอดคืนได้</p> <p>ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 412 ถึงมาตรา 418</p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1435 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1435 การหมั้นจะทำได้เมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”</p> <p>มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1437 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1437 การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น</p> <p>เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น</p> <p>สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้น แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้</p> <p>ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 412 ถึง</p>	<p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่ง ของมาตรา 1435 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1435 การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลและบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”</p> <p>มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1437 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1437 การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น</p> <p>เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น</p> <p>สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้น แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้น หรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้</p> <p>ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 412 ถึงมาตรา 418</p>	

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัช ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>มาตรา 1439 เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชายด้วย</p> <p>มาตรา 1440 ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงนั้น</p> <p>(2) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(3) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่</p>	<p>มาตรา 418 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”</p> <p>มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1439 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1439 เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”</p> <p>มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1440 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1440 ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นนั้น</p> <p>(2) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(3) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่</p>	<p>แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”</p> <p>มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1439 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1439 เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”</p> <p>มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1440 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1440 ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งบุคคลหรือบุคคลนั้น</p> <p>(2) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่น บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(3) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่</p>	

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่หญิงเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทนศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่หญิงพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นก็</p> <p>มาตรา 1441 ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าชายหรือหญิงตายหญิงหรือฝ่ายหญิงไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายชาย</p> <p>มาตรา 1442 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงคู่หมั้นทำให้ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงนั้น ชายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้หญิงคืนของหมั้นแก่ชาย</p>	<p>อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่<u>ผู้รับหมั้น</u>เป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทนศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่<u>ผู้รับหมั้น</u>นั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่<u>ผู้รับหมั้น</u>พึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่<u>ผู้รับหมั้น</u>นั้นก็</p> <p>มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1441 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1441 ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่า<u>ผู้หมั้น</u>หรือ<u>ผู้รับหมั้น</u>ตาย <u>ผู้รับหมั้น</u>หรือฝ่าย<u>ผู้รับหมั้น</u>ไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่าย<u>ผู้หมั้น</u>”</p> <p>มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1442 และมาตรา 1443 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1442 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่<u>ผู้รับหมั้น</u>ทำให้<u>ผู้หมั้น</u>ไม่สมควรสมรสกับ<u>ผู้รับหมั้น</u>นั้น <u>ผู้หมั้น</u>มีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้<u>ผู้รับหมั้น</u>คืนของหมั้นแก่<u>ผู้หมั้น</u>”</p>	<p>อาชีพหรือทางนำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่<u>ผู้รับหมั้น</u>เป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทนศาลอาจชี้ขาดว่าของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่<u>ผู้รับหมั้น</u>นั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่<u>ผู้รับหมั้น</u>พึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่<u>ผู้รับหมั้น</u>นั้นก็</p> <p>มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1441 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1441 ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่า<u>ผู้หมั้น</u>หรือ<u>ผู้รับหมั้น</u>ตาย <u>ผู้รับหมั้น</u>ไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่าย<u>ผู้หมั้น</u>”</p> <p>มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1442 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1442 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่<u>ผู้รับหมั้น</u>ทำให้<u>ผู้หมั้น</u>ไม่สมควรสมรสกับ<u>ผู้รับหมั้น</u>นั้น <u>ผู้หมั้น</u>มีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้<u>ผู้รับหมั้น</u>คืนของหมั้นแก่<u>ผู้หมั้น</u>”</p>	

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1443 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้นทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคินของหมั้นแก่ชาย</p> <p>มาตรา 1445 ชายหรือหญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา 1446 ชายหรือหญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือ</p>	<p>มาตรา 1443 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น <u>ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคินของหมั้นแก่ผู้หมั้น</u>”</p> <p>มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1445 และมาตรา 1446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1445 คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนหรือผู้ซึ่งกระทำการกับคู่หมั้นของตนเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้นหรือคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา 1446 คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายาม</p>	<p>มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1443 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1443 ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น <u>ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคินของหมั้นแก่ผู้หมั้น</u>”</p> <p>มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1445 บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้วแต่กรณี”</p> <p>มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1446 บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืน</p>	

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>ควรจะมีอายุความหนึ่งนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น</p> <p>มาตรา 1447/1 สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1439 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผิดสัญญาหมั้น</p> <p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1444 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำชั่วอย่างร้ายแรงอันเป็นเหตุให้บอกเลิกสัญญาหมั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันกระทำการดังกล่าว</p> <p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ชายหรือหญิงคู่หมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว</p>	<p>ข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”</p> <p>มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา 1447/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”</p> <p>มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1448 มาตรา 1449 และมาตรา 1450 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>กระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”</p> <p>มาตรา 14 ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา 1447/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”</p> <p>มาตรา 15 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>เลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)</p> <p>มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัช ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1448 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้</p> <p>มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิงเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ</p> <p>มาตรา 1450 ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่เกิดโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่</p>	<p>“มาตรา 1448 การสมรสจะกระทำต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้</p> <p>มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ</p> <p>มาตรา 1450 บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่เกิดโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”</p> <p>มาตรา 14 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1452 และมาตรา 1453 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>“มาตรา 1448 การสมรสจะกระทำต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”</p> <p>มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1449 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”</p> <p>มาตรา 17 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1450 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1450 บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่เกิดโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”</p> <p>มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1452 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>“มาตรา 1448 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”</p> <p>มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1449 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1449 การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”</p> <p>มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1450 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1450 บุคคลสองคน ซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิตโดยไม่คำนึงจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”</p> <p>มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1452 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัช ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1452 ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้</p> <p>มาตรา 1453 หญิงที่สามีตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น (2) สมรสกับคู่สมรสเดิม (3) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ (4) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้ <p>มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายหญิงยินยอมเป็นสามีภริยากันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย</p>	<p>“มาตรา 1452 บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้</p> <p>มาตรา 1453 หญิงที่ชายผู้เป็นคู่สมรสตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่กับชายได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น (2) สมรสกับคู่สมรสเดิม (3) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ (4) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้” <p>มาตรา 15 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1458 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”</p>	<p>“มาตรา 1452 ชายหรือหญิงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้”</p> <p>มาตรา 19 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1458 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียน และให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”</p>	<p>“มาตรา 1452 บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้”</p> <p>มาตรา 7 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1453 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1453 หญิงที่ คู่สมรส ตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น (2) สมรสกับคู่สมรสเดิม (3) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ (4) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้” <p>มาตรา 8 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1458 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1458 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคน ยินยอมเป็นคู่สมรสกัน และต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัช ฐมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามีย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้</p> <p>หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา</p> <p>มาตรา 1465 ถ้าสามีภริยามิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้</p> <p>ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนสมรสขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้น ๆ เป็นโมฆะ</p>	<p>มาตรา 20 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1463 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”</p> <p>มาตรา 21 ให้ยกเลิกชื่อหมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1465 ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”</p>	<p>มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1463 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”</p> <p>มาตรา 25 ให้ยกเลิกชื่อในหมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“หมวด 4 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา 26 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1465 ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”</p>	<p>มาตรา 12 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1463 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอและถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”</p> <p>มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1465 ถ้า คู่สมรส มิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่าง คู่สมรส ในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้</p> <p>ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนสมรสขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้น ๆ เป็นโมฆะ”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณว์ ชุมภาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่สามีมิกรียาได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยากันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต</p> <p>มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส</p> <p>มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ สามีมิหรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้</p>	<p>มาตรา 23 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1469 และมาตรา 1470 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต</p> <p>มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”</p> <p>มาตรา 24 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1475 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้”</p>	<p>มาตรา 27 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต”</p> <p>มาตรา 28 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1470 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”</p> <p>มาตรา 29 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1475 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้”</p>	<p>มาตรา 14 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1469 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1469 สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่ คู่สมรส ได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็น คู่สมรส กันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็น คู่สมรส กันอยู่ หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็น คู่สมรส กันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิ ของบุคคลภายนอกผู้ทำการ โดยสุจริต”</p> <p>มาตรา 15 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1470 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1470 ทรัพย์สินระหว่าง คู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”</p> <p>มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1475 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1475 ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1476 สามียและภริยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลอดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้</p> <p>(2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์</p> <p>(3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี</p> <p>(4) ให้กู้ยืมเงิน</p> <p>(5) ให้โดยเสนหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(6) ประนีประนอมยอมความ</p> <p>(7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p> <p>(8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p>	<p>มาตรา 25 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1476 คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณี ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลอดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้</p> <p>(2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์</p> <p>(3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี</p> <p>(4) ให้กู้ยืมเงิน</p> <p>(5) ให้โดยเสนหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(6) ประนีประนอมยอมความ</p> <p>(7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p> <p>(8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p>	<p>มาตรา 30 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1476 คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลอดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้</p> <p>(2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์</p> <p>(3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี</p> <p>(4) ให้กู้ยืมเงิน</p> <p>(5) ให้โดยเสนหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคมหรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(6) ประนีประนอมยอมความ</p> <p>(7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p> <p>(8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p>	<p>มาตรา 17 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1476 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1476 คู่สมรส ต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลอดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนองซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้</p> <p>(2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัยสิทธิเหนือพื้นดินสิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์</p> <p>(3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี</p> <p>(4) ให้กู้ยืมเงิน</p> <p>(5) ให้โดยเสนหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัว เพื่อการกุศลเพื่อการสังคมหรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(6) ประนีประนอมยอมความ</p> <p>(7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p> <p>(8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนงค์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>บำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนึ่งอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน</p> <p>มาตรา 1479 การใดที่สามีหรือภริยา กระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ</p> <p>มาตรา 1481 สามีหรือภริยาไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้</p>	<p>การสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนึ่งอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”</p> <p>มาตรา 28 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1479 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1479 การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”</p> <p>มาตรา 29 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1481 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1481 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”</p> <p>มาตรา 30 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 และมาตรา 1484/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>บำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนึ่งอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”</p> <p>มาตรา 33 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1479 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1479 การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”</p> <p>มาตรา 34 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1481 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1481 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”</p> <p>มาตรา 35 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1482 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และ ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>บำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนึ่งอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกัน”</p> <p>มาตรา 20 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1479 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1479 การใดที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกันและถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”</p> <p>มาตรา 21 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1481 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1481 คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”</p> <p>มาตรา 22 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1482 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนงค์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1484 ถ้าสามีหรือภริยาฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(2) ไม่อุปการะเลียงคู่อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(3) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส</p> <p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ</p>	<p>มาตรา 1484 ถ้าคู่สมรสฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(2) ไม่อุปการะเลียงคู่อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(3) มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส</p> <p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1484 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(2) ไม่อุปการะเลียงคู่อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(3) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส”</p> <p>มาตรา 38 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1484/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>“มาตรา 1484 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(2) ไม่อุปการะเลียงคู่อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(3) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส</p> <p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียว หรือสั่งให้แยกสินสมรสได้”</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราว เพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ</p> <p>มาตรา 25 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1484/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชุมพพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1489 ถ้าสามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้้นจากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย</p> <p>มาตรา 1490 หนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่สามีหรือภริยาก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัถภาพ</p> <p>(2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส</p> <p>(3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน</p> <p>(4) หนี้ที่สามีหรือภริยาก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน</p>	<p>มาตรา 1489 ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้้นจากสินสมรส และสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”</p> <p>มาตรา 34 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1490 หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัถภาพ</p> <p>(2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส</p> <p>(3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน</p> <p>(4) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อกขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”</p>	<p>มาตรา 43 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1489 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1489 ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้้นจากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”</p> <p>มาตรา 44 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1490 หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัถภาพ</p> <p>(2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส</p> <p>(3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน</p> <p>(4) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อกขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”</p>	<p>มาตรา 30 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1489 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1489 ถ้าคู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้้นจากสินสมรส และสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”</p> <p>มาตรา 31 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1490 หนี้ที่คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรสดังต่อไปนี้</p> <p>(1) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวการอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัถภาพ</p> <p>(2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส</p> <p>(3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน</p> <p>(4) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อกขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวั ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา</p> <p>ในกรณีที่การสมรสเป็นโมฆะ ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดมีหรือได้มาไม่ว่าก่อนหรือหลังการสมรสรวมทั้งดอกผลคงเป็นของฝ่ายนั้น ส่วนบรรดาทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันให้แบ่งคนละครึ่ง เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรสั่งเป็นประการอื่น เมื่อได้พิเคราะห์ถึงภาระในครอบครัว ภาระในการหาเลี้ยงชีพ และฐานะของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ตลอดจนพฤติการณ์อื่นที่ปรากฏแล้ว</p> <p>มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ</p>	<p>มาตรา 39 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1498 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา 40 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1499 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ</p>	<p>มาตรา 49 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1498 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา 50 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1499 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ</p>	<p>มาตรา 36 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1498 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1498 การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา 37 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1499 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1499 การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่ชายหรือหญิงนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 หรือฝ่าฝืนมาตรา 1452 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรสโดยสุจริตฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลง เพราะไม่มีรายได้จากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะ แล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้นำมาตรา 1526 วรรคหนึ่ง และมาตรา 1528 มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 หรือนับแต่วันที่อยู่ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452</p>	<p>การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”</p>	<p>การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”</p>	<p>การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง นั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 หรือ ฝ่าฝืนมาตรา 1452 ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรสโดยสุจริตฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลง เพราะไม่มีรายได้จากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะแล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วยสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้นำมาตรา 1526 วรรคหนึ่ง และมาตรา 1528 มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 หรือนับแต่วันที่อยู่ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1504 การสมรสที่เป็นโมฆียะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1448 ผู้มีส่วนได้เสียขอให้เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้วจะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้</p> <p>ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนชายหญิงมีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส</p> <p>มาตรา 1508 การสมรสที่เป็นโมฆียะ เพราะคู่สมรสสำคัญผิดตัวหรือถูกกลฉ้อฉลหรือถูกข่มขู่ เฉพาะแต่คู่สมรสที่สำคัญผิดตัวหรือถูกกลฉ้อฉลหรือถูกข่มขู่เท่านั้นขอเพิกถอนการสมรสได้</p> <p>ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา 29 ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมี</p>	<p>มาตรา 41 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1504 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลทั้งสองมีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส”</p> <p>มาตรา 42 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1508 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 28 ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้อง ขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมี</p>	<p>มาตรา 51 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1504 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลมีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือเมื่อบุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส”</p> <p>มาตรา 52 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1508 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 28 ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ศาลมี</p>	<p>มาตรา 38 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1504 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1504 การสมรสที่เป็นโมฆียะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1448 ผู้มีส่วนได้เสียขอให้เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้วจะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้</p> <p>ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>คำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าว นั้นเสียด้วย</p> <p>คำสั่งศาลให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลตามวรรคสองไม่กระทบกระเทือนสิทธิการขอเพิกถอนการสมรสของคู่สมรส แต่คู่สมรสจะต้องใช้สิทธินั้นภายในกำหนดระยะเวลาที่คู่สมรสมีอยู่ ถ้าระยะเวลาดังกล่าวเหลืออยู่ไม่ถึงหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวหรือไม่มีเหลืออยู่เลย ก็ให้ขยายระยะเวลานั้นออกไปได้ให้ครบหกเดือนหรืออีกหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าว แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา 1510 การสมรสที่เป็นโมฆียะ เพราะมิได้รับความยินยอมของบุคคลดังกล่าวในมาตรา 1454 เฉพาะบุคคลที่อาจให้ความยินยอมตามมาตรา 1454 เท่านั้น ขอให้เพิกถอนการสมรสได้ สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือเมื่อหญิงมีครรภ์</p> <p>การฟ้องขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้ให้มีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันทราบการสมรส</p> <p>มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะ</p>	<p>คำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าว นั้นเสียด้วย”</p> <p>มาตรา 43 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 1510 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์”</p> <p>มาตรา 44 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1515 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะ</p>	<p>คำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าว นั้นเสียด้วย”</p> <p>มาตรา 53 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1515 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะ</p>	<p>มาตรา 39 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1515 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1515 เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัช ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>สมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่ากันแล้ว</p> <p>มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้</p> <p>(1) สามีหรือภริยาอุบการะเลียงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทนภริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิลน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(2) สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง</p> <p>(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ</p> <p>(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกัน ฉันทนสามีหรือภริยามาคำนี้ประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p>	<p>สมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่ากันแล้ว”</p> <p>มาตรา 45 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้</p> <p>(1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุบการะเลียงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทนคู่สมรส เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิลน หรือกระทำการกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิลน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง</p> <p>(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ</p> <p>(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกัน ฉันทนคู่สมรสมาคำนี้ประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p>	<p>สมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่ากันแล้ว”</p> <p>มาตรา 54 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (1) ของโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังนี้</p> <p>(1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุบการะเลียงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทนคู่สมรส ประพฤติชู้ หรือมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอาจิลน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง</p> <p>(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ</p> <p>(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกัน ฉันทนคู่สมรสมาคำนี้ประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p>	<p>สมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรส ได้จดทะเบียนการหย่ากันแล้ว”</p> <p>มาตรา 40 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1516 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้</p> <p>(1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อุบการะเลียงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทน คู่สมรส ประพฤติชู้หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิลน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง</p> <p>(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ</p> <p>(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกัน ฉันทนคู่สมรส มาคำนี้ประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัช ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของสามีหรือภริยาอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้</p> <p>มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้สามีภริยาทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด</p> <p>ในกรณีหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ศาลซึ่งพิจารณาคดีฟ้องหย่านั้นชี้ขาดด้วยว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ในการพิจารณาชี้ขาดถ้าศาลเห็นว่าเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ตามมาตรา 1582 ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสและสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ</p>	<p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”</p> <p>มาตรา 47 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1520 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”</p>	<p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”</p> <p>มาตรา 56 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1520 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”</p>	<p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งอีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันฉัน คู่สมรส โดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”</p> <p>มาตรา 42 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1520 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1520 ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้ คู่สมรส ทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด</p> <p>ในกรณีหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ศาลซึ่งพิจารณาคดีฟ้องหย่านั้นชี้ขาดด้วยว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ในการพิจารณาชี้ขาดถ้าศาลเห็นว่าเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ตามมาตรา 1582 ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรส และสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนงค์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1522 ถ้าสามีภริยาหย่าด้วยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่า สามีภริยาทั้งสองฝ่าย หรือสามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด</p> <p>ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลหรือในกรณีที่สัญญาหย่ามิได้กำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ ให้ศาลเป็นผู้กำหนด</p> <p>มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) ภริยาหรือสามีมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยาและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น</p> <p>สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวก็ได้ และภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้</p>	<p>มาตรา 48 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1522 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1522 ถ้าคู่สมรสหย่าด้วยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”</p> <p>มาตรา 49 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1523 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น</p> <p>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองชู้สาว หรือจากผู้ซึ่งแสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในทำนองชู้สาวก็ได้</p>	<p>มาตรา 57 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1522 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1522 ถ้าคู่สมรสหย่าด้วยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”</p> <p>มาตรา 58 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1523 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายและผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น</p> <p>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองประพฤติกู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในทำนองประพฤติกู้ก็ได้</p>	<p>มาตรา 43 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1522 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1522 ถ้า คู่สมรส หย่าด้วยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือ คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด</p> <p>ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลหรือในกรณีที่สัญญาหย่ามิได้กำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ ให้ศาลเป็นผู้กำหนด”</p> <p>มาตรา 44 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1523 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1523 เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น</p> <p>คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง จะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกิน คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ไปในทำนองประพฤติกู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ในทำนองประพฤติกู้ ก็ได้ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอม</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>ถ้าสามีหรือภริยายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยานั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้</p> <p>มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามีภริยา และการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร</p> <p>มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยา แต่ในระหว่างสามีภริยา</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า</p>	<p>ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”</p> <p>มาตรา 50 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1530 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”</p> <p>มาตรา 51 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1532 และมาตรา 1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส แต่ในระหว่างคู่สมรส</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า</p>	<p>ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”</p> <p>มาตรา 59 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1530 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”</p> <p>มาตรา 60 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1532 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสแต่ในระหว่างคู่สมรส</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยการคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”</p>	<p>หรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”</p> <p>มาตรา 45 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1530 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดู คู่สมรส และการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”</p> <p>มาตรา 46 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1532 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1532 เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของ คู่สมรสแต่ในระหว่างคู่สมรส</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส ตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่าง คู่สมรสนั้นมีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน</p> <p>มาตรา 1536 เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชายหรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามี หรือเคยเป็นสามีแล้วแต่กรณี</p> <p>ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่บุตรที่เกิดจากหญิงก่อนที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแสดงว่าการสมรสเป็นโมฆะ หรือภายในระยะเวลาสามร้อยสิบวันนับแต่วันนั้น</p> <p>มาตรา 1537 ในกรณีที่ยุติทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 1453 และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา 1536 ที่ว่าเด็กเป็น</p>	<p>มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน”</p> <p>มาตรา 52 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1536 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1536 เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นคู่สมรสกับชายหรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรส หรือเคยเป็นคู่สมรส แล้วแต่กรณี”</p> <p>มาตรา 53 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1537 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1537 ในกรณีที่ยุติทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 1453 และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา 1536 ที่ว่าเด็กเป็น</p>	<p>มาตรา 61 ให้ยกเลิกความมาตรา 1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน”</p>	<p>มาตรา 47 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1533 เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ คู่สมรส ได้ส่วนเท่ากัน”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>บุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่นั้น</p> <p>มาตรา 1538 ในกรณีที่ชายหรือหญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา 1452 เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง</p> <p>ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา 1452 ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา 1536 มาใช้บังคับ</p> <p>ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่เด็กที่เกิดภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้การสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ด้วย</p>	<p>เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่นั้น”</p> <p>มาตรา 54 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1538 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1538 ในกรณีที่บุคคลสมรสฝ่าฝืนมาตรา 1452 เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง</p> <p>ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา 1452 ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา 1536 มาใช้บังคับ”</p>		

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนงค์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1539 ในกรณีที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีตามมาตรา 1536 มาตรา 1537 หรือมาตรา 1538 ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะไม่รับเด็กเป็นบุตรของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็กร่วมกันเป็นจำเลยและพิสูจนได้ว่าตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็กในระยะเวลาตั้งครรภ์คือระหว่างหนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวันก่อนเด็กเกิด หรือตนไม่สามารถเป็นบิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น</p> <p>แต่ถ้าในขณะที่ฟ้องมารดาเด็กไม่มีชีวิตอยู่ จะฟ้องเด็กแต่ผู้เดียวเป็นจำเลยก็ได้ ถ้าเด็กไม่มีชีวิตอยู่ไม่ว่ามารดาของเด็กจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ จะยื่นคำร้องขอให้ศาลแสดงว่าเด็กนั้นไม่เป็นบุตรก็ได้ ในกรณีที่มารดาของเด็กหรือทายาทของเด็กยังมีชีวิตอยู่ ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องนี้ไปให้ด้วย และถ้าศาลเห็นสมควร จะส่งสำเนาคำร้องไปให้อัยการพิจารณาเพื่อดำเนินคดีแทนเด็กด้วยก็ได้</p>	<p>มาตรา 55 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1539 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1539 ในกรณีที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตามมาตรา 1536 มาตรา 1537 หรือมาตรา 1538 ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะไม่รับเด็กเป็นบุตรของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็กร่วมกันเป็นจำเลยและพิสูจนได้ว่าตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็กในระยะเวลาตั้งครรภ์คือระหว่างหนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวันก่อนเด็กเกิด หรือตนไม่สามารถเป็นบิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น”</p> <p>มาตรา 56 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1541 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>		

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1541 ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา 1539</p> <p>ไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิด ของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตน หรือ จัดหรือยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว</p> <p>มาตรา 1542 การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็น บุตร ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีต้องฟ้องภายในหนึ่งปี นับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้น สิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก</p> <p>ในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่า เด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคน ใหม่ตามมาตรา 1537 หรือชายผู้เป็นสามีในการสมรส ครั้งหลังตามมาตรา 1538 ถ้าชายผู้เป็นหรือเคยเป็น สามีซึ่งต้องด้วยบทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายของตนตามมาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้อง คดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่ วันที่รู้ว่าคำพิพากษาถึงที่สุด</p> <p>มาตรา 1543 ในกรณีที่ชายผู้เป็นหรือ เคยเป็นสามีได้ฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้ว และ ตายก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็ก</p>	<p>“มาตรา 1541 ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่ สมรสจะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา 1539 ไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กใน ทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตน หรือจัดหรือ ยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว”</p> <p>มาตรา 57 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1542 และมาตรา 1543 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1542 การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็น บุตร ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสต้องฟ้องภายใน หนึ่งปีนับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้อง เมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก</p> <p>ในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็ก มิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคน ใหม่ตามมาตรา 1537 หรือชายผู้เป็นคู่สมรสในการ สมรสครั้งหลังตามมาตรา 1538 ถ้าชายผู้เป็นหรือเคย เป็นคู่สมรสซึ่งต้องด้วยบทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตร ชอบด้วยกฎหมายของตนตามมาตรา 1536 ประสงค์ จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่รู้ว่าคำพิพากษาถึงที่สุด</p> <p>มาตรา 1543 ในกรณีที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็น คู่สมรสได้ฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้ว และตายก่อน คดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะ</p>		

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>หรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้น จะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีก็ได้</p> <p>มาตรา 1544 การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กอาจฟ้องได้ในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะพึงฟ้องได้</p> <p>(2) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี</p> <p>การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (1) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่อยู่ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (2) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่อยู่ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก</p> <p>ให้นำมาตรา 1539 มาใช้บังคับแก่การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม</p>	<p>เสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้นจะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสก็ได้”</p> <p>มาตรา 58 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1544 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1544 การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กอาจฟ้องได้ ในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะพึงฟ้องได้</p> <p>(2) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส</p> <p>การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (1) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่อยู่ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (2) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่อยู่ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก”</p>		

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1545 เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของชายที่เป็นสามีของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้</p> <p>การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชายที่เป็นสามีของมารดา ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กรู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กรู้เหตุนั้น</p> <p>ไม่ว่ากรณีใด ๆ ห้ามมิให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ</p> <p>มาตรา 1561 บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา</p> <p>ในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา</p>	<p>มาตรา 59 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา 1545 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1545 เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้</p> <p>การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดา ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กรู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กรู้เหตุนั้น”</p>		<p>มาตรา 48 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1561 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1561 บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบุพการี”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรธรรณว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1563 บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา</p> <p>มาตรา 1564 บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์</p> <p>บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้</p> <p>มาตรา 1565 การร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตรได้รับอุปการะเลี้ยงดูโดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวตาม มาตรา 1562 แล้ว บิดาหรือมารดาจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้</p>			<p>มาตรา 49 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1563 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1563 บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุพการี”</p> <p>มาตรา 50 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1564 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1564 บุพการีจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บุพการีจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพ และหาเลี้ยงตนเองมิได้”</p> <p>มาตรา 51 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1565 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1565 การร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวตาม มาตรา 1562 แล้ว บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1566 บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา</p> <p>อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดาในกรณีดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) มารดาหรือบิดาตาย (2) ไม่แน่นอนว่ามารดาหรือบิดามีชีวิตอยู่หรือตาย (3) มารดาหรือบิดาถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ (4) มารดาหรือบิดาต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน (5) ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดา (6) บิดาหรือมารดาตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้ <p>มาตรา 1584/1 บิดาหรือมารดาย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม</p>			<p>มาตรา 52 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1566 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1566 บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบุพการี</p> <p>อำนาจปกครองอยู่กับ <u>บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> ในกรณีดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) <u>บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> ตาย (2) ไม่แน่นอนว่า <u>บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> มีชีวิตอยู่หรือตาย (3) <u>บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ (4) <u>บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> ต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน (5) ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับ <u>บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> (6) <u>บุพการี</u> ตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้” <p>มาตรา 53 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1584/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1584/1 <u>บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> ย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1585 บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบิดามารดาหรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้</p> <p>ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนตามมาตรา 1582 วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตามมาตรา 1582 วรรคสอง ศาลจะตั้งผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้</p> <p>มาตรา 1586 ผู้ปกครองตามมาตรา 1585 นั้น ให้ตั้งโดยคำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายทีหลังได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครอง</p> <p>ภายใต้บังคับมาตรา 1590 การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม เว้นแต่พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือบุคคลที่ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนั้นเป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็นผู้ปกครองตามมาตรา 1587</p>			<p>มาตรา 54 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1585 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1585 บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มี บพภารี หรือ บพภารี ถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้</p> <p>ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนตามมาตรา 1582 วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตามมาตรา 1582 วรรคสอง ศาลจะตั้งผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้”</p> <p>มาตรา 55 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1586 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1586 ผู้ปกครองตามมาตรา 1585 นั้น ให้ตั้งโดยคำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่ง บพภารีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ตายทีหลังได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครอง</p> <p>ภายใต้บังคับมาตรา 1590 การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม เว้นแต่พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือบุคคลที่ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนั้นเป็น</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัว ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1587 บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว อาจถูกตั้งเป็นผู้ปกครองได้ เว้นแต่</p> <p>(1) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ</p> <p>(2) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย</p> <p>(3) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์ หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์</p> <p>(4) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดา หรือมารดากับผู้เยาว์</p> <p>(5) ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายได้ทำ หนังสือระบุชื่อห้ามไว้มิให้ผู้ปกครอง</p> <p>มาตรา 1598/15 ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามี หรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถและภริยาหรือสามี เป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่</p>	<p>มาตรา 60 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/15 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วย</p>	<p>มาตรา 62 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2533 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/15 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วย</p>	<p>บุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็นผู้ปกครองตามมาตรา 1587”</p> <p>มาตรา 56 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1587 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1587 บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว อาจถูกตั้งเป็นผู้ปกครองได้ เว้นแต่</p> <p>(1) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ</p> <p>(2) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย</p> <p>(3) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์</p> <p>(4) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้องร่วม บพการี หรือร่วมแต่บพการี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกับผู้เยาว์</p> <p>(5) ผู้ซึ่ง บพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ตายได้ทำ หนังสือระบุชื่อห้ามไว้มิให้ผู้ปกครอง”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัช ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา 1567 (2) และ (3)</p> <p>มาตรา 1598/17 ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้</p> <p>อย่างไรก็ตาม เมื่อมีกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้สั่งแยกสินสมรสได้</p> <p>มาตรา 1598/21 การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดาของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของมารดาหรือบิดาซึ่งยังมีอำนาจปกครอง</p> <p>ถ้าไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่ง</p>	<p>สิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา 1567 (2) และ (3)”</p> <p>มาตรา 61 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1598/17 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/17 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”</p>	<p>สิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา 1567 (2) และ (3)</p> <p>มาตรา 63 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 1598/17 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/17 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”</p>	<p>มาตรา 57 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/21 การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความยินยอมของ <u>บุพการี</u>ของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ <u>บุพการี</u>ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของ <u>บุพการี</u>ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งยังมีอำนาจปกครอง</p> <p>ถ้าไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ <u>บุพการี</u>ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใดคน</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวั ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>หรือทั้งสองคนไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้ หรือไม่ให้ความยินยอมและการไม่ให้ความยินยมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ ความเจริญหรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ มารดาหรือบิดาหรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่งก็ได้</p> <p>มาตรา 1598/22 ในการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าผู้เยาว์เป็นผู้ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์ที่เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก ให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมแทนบิดาและมารดา ถ้าสถานสงเคราะห์เด็กไม่ให้ความยินยอมให้นำความในมาตรา 1598/21 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>มาตรา 1598/28 บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ใน</p>			<p>หนึ่งหรือทั้งสองคนไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้หรือไม่ให้ความยินยอม และการไม่ให้ความยินยมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ ความเจริญ หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่งก็ได้”</p> <p>มาตรา 58 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/22 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/22 ในการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าผู้เยาว์เป็นผู้ถูกทอดทิ้ง และอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์ที่เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็กให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมแทน บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถ้าสถานสงเคราะห์เด็กไม่ให้ความยินยอมให้นำความในมาตรา 1598/21 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”</p> <p>มาตรา 59 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/28 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/28 บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ใน</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>ครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ ให้บิดามารดา โดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่เวลาที่เด็ก เป็นบุตรบุญธรรมแล้ว</p> <p>ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ 2 หมวด 2 แห่งบรรพนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดู ระหว่างสามีภริยา หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี</p>	<p>มาตรา 62 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/38 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดู ระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”</p>	<p>มาตรา 64 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/38 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดู ระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”</p> <p>มาตรา 65 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 1598/42 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p>“มาตรา 1598/42 ให้คู่สมรสที่จดทะเบียน โดยขอด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายนี้ มีสิทธิ และหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิหน้าที่ แก่สามี ภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี”</p>	<p>ครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ ให้บุพการี โดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่เวลาที่เด็ก เป็นบุตรบุญธรรมแล้ว”</p> <p>มาตรา 60 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1598/38 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1598/38 ค่าอุปการะเลี้ยงดู ระหว่าง คู่สมรส หรือระหว่าง บุพการีกับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”</p> <p>มาตรา 64* ให้เพิ่มความในมาตรา 1598/42 ดังนี้</p> <p>“มาตรา 1598/42 ให้คู่สมรสที่จดทะเบียน ตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นคู่สมรสที่ขอด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมาย และระเบียบ อื่นใดที่บัญญัติ ให้สิทธิและหน้าที่แก่ “สามีภริยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดามารดา” หรือ คำอื่นใดในลักษณะ เดียวกัน”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>มาตรา 1606 บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ</p> <p>(1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย</p> <p>(2) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ</p>	<p>มาตรา 63 ให้ยกเลิกความใน (3) ของมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>มาตรา 66 ให้ยกเลิกความใน (3) ของมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>(ร่างมาตรา 64 ยกมาเพื่อให้ตรงกันกับร่างมาตรา 65 ของร่าง ฯ นายธัญวัจน กมลวงศ์วัฒน์ เป็นผู้เสนอ)</p> <p>มาตรา 65 ให้เพิ่มความในมาตรา 1598/43 ดังนี้</p> <p>“มาตรา 1598/43 ให้บุพการีตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นบุพการี ที่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมาย และระเบียบ อันใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่ “บุพการี” หรือ “บิดามารดา” หรือ คำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน</p> <p>(ร่างมาตรา 65 ยกมาเพื่อความต่อเนื่องของร่างมาตรา 1598/42 กับร่างมาตรา 1598/43)</p> <p>มาตรา 61 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1606 บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ</p> <p>(1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย</p> <p>(2) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง</p> <p>(4) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำหรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนั้น</p> <p>(5) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด</p> <p>เจ้ามรดกอาจถอนข้อกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร</p> <p>มาตรา 1625 ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นอย่างนี้</p> <p>(1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และ 1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา</p>	<p>“(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”</p> <p>มาตรา 64 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 1625 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และมาตรา 1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่ง</p>	<p>“(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”</p> <p>มาตรา 67 ให้ยกเลิกความใน (1) ของมาตรา 1625 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และ 1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา</p>	<p>(3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง</p> <p>(4) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนี้</p> <p>(5) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด</p> <p>เจ้ามรดกอาจถอนข้อกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร”</p> <p>มาตรา 62 ให้ยกเลิกความในมาตรา 1625 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1625 ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นอย่างนี้</p> <p>(1) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และ 1368 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
<p>1513 ถึง 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น</p> <p>(2) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา 1637 และ 1638</p> <p>มาตรา 1628 สามีกษิยาที่ร้างกัน หรือ แยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน</p>	<p>มาตรา 1513 ถึงมาตรา 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”</p> <p>มาตรา 65 ให้อยกเลิกความในมาตรา 1628 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1628 คู่สมรสที่ร้างกันหรือ แยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p> <p>มาตรา 66 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ</p>	<p>1513 ถึง 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”</p> <p>มาตรา 68 ให้อยกเลิกความในมาตรา 1628 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1628 คู่สมรสที่ร้างกัน หรือ แยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายมิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p>	<p>1513 ถึง 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น</p> <p>(2) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติ แห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา 1637 และ 1638”</p> <p>มาตรา 63 ให้อยกเลิกความในมาตรา 1628 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา 1628 คู่สมรส ที่ร้างกัน หรือ แยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p> <p>(ร่างมาตรา 64 ยกไปเพื่อให้ตรงกัน กับร่างมาตรา 65 ของร่าง ฯ “นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p> <p>(ร่างมาตรา 65 ยกไปเพื่อความต่อเนื่องของร่างมาตรา 1598/42 กับร่างมาตรา 1598/43)</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
	<p>มาตรา 67 ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสด้วย</p> <p>ให้หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการทบทวนตามวรรคหนึ่ง เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้งร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ</p>	<p>มาตรา 69 ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามี ภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่ง</p>	

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน เป็นผู้เสนอ)
	<p style="text-align: center;">มาตรา 68 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>.....</p>	<p>และพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของผู้สมรส</p> <p>เมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้งร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ</p> <p style="text-align: center;">มาตรา 70 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p style="text-align: center;">กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้</p> <p>.....</p>	<p style="text-align: center;">มาตรา 66 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>.....</p>

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

การสมรสเป็นการแสดงออกถึงความรักของบุคคลสองคน ซึ่งมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งและตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน แนวคิดของการสมรสในปัจจุบันให้คุณค่ากับการใช้ชีวิตแบบเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และเป็นหุ้นส่วนชีวิตโดยไม่จำกัดว่าแต่ละฝ่ายจะเป็นเพศใด เมื่อบุคคลเพศทางเลือกมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางเพศที่แตกต่างจากเพศสรีระทางธรรมชาติของตน มีความประสงค์ที่จะอยากใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลที่มีเพศสรีระเดียวกับตนเอง สิทธิในการแสดงออกดังกล่าว ย่อมอยู่บนพื้นฐานของสิทธิในการเลือกคู่ครอง สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว โดยบุคคลทุกคนต่างมีสิทธิและความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน อันถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคน ซึ่งบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม การก่อตั้งครอบครัวที่จะถือว่ามีผลสมบูรณ์และมีการรับรองอย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้น จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวกับการสมรสหรือกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันนั้น ซึ่งในปัจจุบันมีหลายประเทศทั่วโลกที่มีกฎหมายเพื่อรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของบุคคลเพศทางเลือก อันเป็นการให้ความเสมอภาคและความเท่าเทียมแก่บุคคลทุกคนไม่ว่ามีเพศสภาพใด¹

กฎหมายไทยในปัจจุบันเป็นการรับรอง คู่ครอง และกำหนดสิทธิหน้าที่สำหรับคู่สมรสซึ่งเป็นบุคคลต่างเพศที่เป็นการสมรสระหว่างชายและหญิงเท่านั้นโดยไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิที่การสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศควรจะได้รับเมื่อได้ทำการสมรสกัน สิทธิควรจะได้เหมือนกับการสมรสระหว่างชายและหญิง และสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 7 บุคคลย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ส่งผลให้หลายประเทศมีการบัญญัติกฎหมายให้บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถสมรสกันได้

สำหรับในประเทศไทยมีคู่รักเพศเดียวกันยื่นขอจดทะเบียนสมรส แต่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนให้เนื่องจากบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 ให้ทำได้เฉพาะการจดทะเบียนสมรสของคนต่างเพศกันเท่านั้น คู่รักเพศเดียวกันนั้นจึงยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและโต้แย้งว่าบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจึงส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ 20/2564 วินิจฉัยว่า บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1448 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ตามที่

¹ ปิยพร โกมุที. (2560). สิทธิและเสรีภาพในการสมรสของบุคคลเพศทางเลือก. สืบค้น 19 ธันวาคม 2566 จาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:183713

คู่ความในคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางโต้แย้ง เนื่องจากเห็นว่าการสมรสนั้นสงวนไว้เฉพาะชายและหญิงตามเพศที่กำหนด วิถีสังคมไทย ตลอดจนแนวทางปฏิบัติและการตีความกฎหมายของประเทศไทยมีความเชื่อถือสืบต่อกันมาว่าการสมรสสามารถกระทำได้เฉพาะชายและหญิงเท่านั้น พร้อมทั้งได้มีข้อเสนอว่ารัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องสมควรพิจารณาดำเนินการตรากฎหมายเพื่อรับรองสิทธิและหน้าที่ของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างเหมาะสมต่อไป²

จากแนวคิดในการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้ ส่งผลให้มีการยก ร่างกฎหมาย ซึ่งต่อมาได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) โดยสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและรับหลักการร่างกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ และได้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. แต่ไม่สามารถพิจารณาในวาระ 2 และวาระ 3 ได้ เนื่องจากมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566

ปัจจุบันได้มีการเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง โดยเป็นการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบด้วยร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรธณวี ชูมาพร กับประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ได้เข้าชื่อเสนอตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2564

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ทั้งสามฉบับที่เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณานี้ มีเหตุผลทำนองเดียวกันในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันให้สามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง อันเนื่องมาจากการก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีข้อจำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด มีการอุปการะเลี้ยงดู และมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

² ณิชภา ภูมินายก. (2565). สิทธิการสมรสของคนเพศเดียวกัน ควรเริ่มต้นจากศาลรัฐธรรมนูญหรือใคร. สืบค้น 19 ธันวาคม 2566 จาก https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/detail/สิทธิการสมรสของคนเพศเดียวกัน-ควรเริ่มต้นจากศาลรัฐธรรมนูญหรือใคร

1. การหมั้น

1.1 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีประเด็นการแก้ไข ดังนี้

1.1.1 การเปลี่ยนถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็นคำว่า “บุคคล” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1435 (ร่างมาตรา 5) และเป็นคำว่า “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1437 (ร่างมาตรา 6) มาตรา 1439 (ร่างมาตรา 7) มาตรา 1440 (ร่างมาตรา 8) มาตรา 1441 (ร่างมาตรา 9) มาตรา 1442 มาตรา 1443 (ร่างมาตรา 10) มาตรา 1445 มาตรา 1446 (ร่างมาตรา 11) มาตรา 1447/1 วรรคสาม (ร่างมาตรา 12) เพื่อให้การหมั้นของบุคคลปราศจากข้อจำกัดในเรื่องเพศของแต่ละฝ่าย

1.1.2 เพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนให้ครอบคลุมกรณีที่คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพิ่มเติมมาตรา 1445 (ร่างมาตรา 11)

1.2 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีประเด็นการแก้ไข ดังนี้

การเปลี่ยนถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็นคำว่า “บุคคล” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1435 (ร่างมาตรา 5) มาตรา 1440 (ร่างมาตรา 8) มาตรา 1445 (ร่างมาตรา 12) มาตรา 1446 (ร่างมาตรา 13) และเป็นคำว่า “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1437 (ร่างมาตรา 6) มาตรา 1439 (ร่างมาตรา 7) มาตรา 1440 (ร่างมาตรา 8) มาตรา 1441 (ร่างมาตรา 9) มาตรา 1442 (ร่างมาตรา 10) มาตรา 1443 (ร่างมาตรา 11) มาตรา 1447/1 วรรคสาม (ร่างมาตรา 14) เพื่อให้การหมั้นของบุคคลปราศจากข้อจำกัดในเรื่องเพศของแต่ละฝ่าย

ในเรื่องการหมั้นนั้น สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีประเด็นการแก้ไขเช่นเดียวกัน แต่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีการเพิ่มเติมเหตุเรียกค่าทดแทนในมาตรา 1445 ด้วย โดยนอกจากการเรียกค่าทดแทนผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นแล้ว ยังได้เพิ่มเติมกรณีเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่ง “กระทำ” กับคู่หมั้นเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้น (ร่างมาตรา 11) ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้เพิ่มเติมในประเด็นของการกระทำเพื่อสนองความใคร่

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวัช ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) ไม่มีการแก้ไขในเรื่องการหมั้นแต่อย่างใด

กรณีการหมั้นซึ่งมีการแก้ไขถ้อยคำจากคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็นคำว่า “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” จะเกิดข้อดีคือไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเพศของแต่ละฝ่าย เป็นการเปิดโอกาสให้มีการหมั้นกันได้โดยไม่มีประเด็นเกี่ยวกับเพศกำเนิดเป็นอุปสรรค แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า อาจเกิดผลกระทบต่อการหมั้นของชายกับหญิงที่แต่เดิมการหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น อันเป็นกฎหมายที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรมของไทย หากมีการแก้ไขถ้อยคำดังกล่าวย่อมจะเกิดข้อคำถามว่า หากจะมีการหมั้นเกิดขึ้น ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นฝ่ายใด จะเป็นผู้ที่ส่งมอบของหมั้นแก่กัน และจะเกิดผลกระทบต่อประเพณีและวัฒนธรรมของไทยหรือไม่

2. การสมรส การสิ้นสุดการสมรส การจัดการทรัพย์สิน และมรดก

2.1 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีประเด็นการแก้ไข ดังนี้

2.1.1 การเปลี่ยนถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็นคำว่า “บุคคล” มาตรา 1448 มาตรา 1449 มาตรา 1450 (ร่างมาตรา 13) มาตรา 1452 (ร่างมาตรา 14) มาตรา 1458 (ร่างมาตรา 15) มาตรา 1460 (ร่างมาตรา 16) และกรณีมีครรภ์ตามมาตรา 1504 วรรคสอง (ร่างมาตรา 41)

2.1.2 การแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1453 จากคำว่า “สามี” เปลี่ยนเป็นคำว่า “ชาย” ซึ่งเป็นกรณีเงื่อนไขระยะเวลาการสมรสใหม่ให้ใช้เฉพาะกับกรณีที่หญิงที่มีชายเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น มาตรา 1453 (ร่างมาตรา 14)

2.1.3 การเปลี่ยนถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำว่า “สามี” “ภรรยา” เป็นคำว่า “คู่สมรส” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนของภูมิลำเนาตามมาตรา 43 (ร่างมาตรา 3) อายุความสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/22 (ร่างมาตรา 4) ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสหมวด 3 (ร่างมาตรา 17) มาตรา 1461 (ร่างมาตรา 18) มาตรา 1462 (ร่างมาตรา 19) มาตรา 1463 (ร่างมาตรา 20) ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส หมวด 4 (ร่างมาตรา 21) มาตรา 1465 (ร่างมาตรา 22) มาตรา 1469 มาตรา 1470 (ร่างมาตรา 23) มาตรา 1475 (ร่างมาตรา 24) มาตรา 1476 (ร่างมาตรา 25) มาตรา 1476/1 วรรคหนึ่ง (ร่างมาตรา 26) มาตรา 1477 (ร่างมาตรา 27) มาตรา 1479 (ร่างมาตรา 28) มาตรา 1481 (ร่างมาตรา 29) มาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 (ร่างมาตรา 30) มาตรา 1485 (ร่างมาตรา 31) มาตรา 1486 มาตรา 1487 (ร่างมาตรา 32) มาตรา 1488 มาตรา 1489 (ร่างมาตรา 33) มาตรา 1490 (ร่างมาตรา 34) มาตรา 1491 (ร่างมาตรา 35) มาตรา 1492 (ร่างมาตรา 36) มาตรา 1492/1 (ร่างมาตรา 37) มาตรา 1493 (ร่างมาตรา 38) มาตรา 1498 (ร่างมาตรา 39) ผลของการสมรสที่เป็นโมฆะตามมาตรา 1499 (ร่างมาตรา 40) การหย่าตามมาตรา 1515 (ร่างมาตรา 44) เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (ร่างมาตรา 45) มาตรา 1517 (ร่างมาตรา 46) อำนาจปกครองบุตรตามมาตรา 1520 (ร่างมาตรา 47) การตกลงเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรตามมาตรา 1522 (ร่างมาตรา 48) ค่าทดแทนตามมาตรา 1523 (ร่างมาตรา 49) การร้องขอให้ศาลสั่งชั่วคราวในขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ระหว่างพิจารณาตามมาตรา 1530 (ร่างมาตรา 50) การแบ่งทรัพย์สินเมื่อหย่าตามมาตรา 1532 มาตรา 1533 (ร่างมาตรา 51) ข้อเสนอพื้นฐานทาง

กฎหมายกรณีมีบุตรตามมาตรา 1536 มาตรา (ร่างมาตรา 52) มาตรา 1537 (ร่างมาตรา 53) มาตรา 1538 (ร่างมาตรา 54) มาตรา 1539 (ร่างมาตรา 55) การฟ้องไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา 1541 (ร่างมาตรา 56) มาตรา 1542 และมาตรา 1543 (ร่างมาตรา 57) มาตรา 1544 วรรคหนึ่งและวรรคสอง (ร่างมาตรา 58) การฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรตามมาตรา 1545 (ร่างมาตรา 59) การเป็นผู้อนุบาลของคู่สมรส ซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 1598/15 (ร่างมาตรา 60) มาตรา 1598/17 (ร่างมาตรา 61) การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา 1598/38 (ร่างมาตรา 62) กรณีเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐาน เป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดกตามมาตรา 1606 (3) (ร่างมาตรา 63) การแบ่งทรัพย์สินมรดกกรณีคู่สมรสผู้ตาย เป็นเจ้ามรดกตามมาตรา 1625 (1) (มาตรา 64) มาตรา 1628 (ร่างมาตรา 65)

2.1.4 การแก้ไขการอ้างอิงเลขมาตราในมาตรา 1508 กรณีการร้องขอต่อศาลให้สั่งให้ บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ โดยแก้ไขเลขมาตราจากเดิม “29” เป็น “28” เพื่อให้ถูกต้องเป็น ปัจจุบัน (ร่างมาตรา 42)

2.1.5 การเพิกถอนการสมรสตามมาตรา 1510 วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบ ยี่สิบปีบริบูรณ์มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (ร่างมาตรา 43)

2.1.6 เพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นเพศใดและสอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1516 (1) และ(10) (ร่างมาตรา 45)

2.1.7 การกำหนดให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ นี้ไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ (ร่างมาตรา 66)

2.2 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กักคณະ เป็นผู้เสนอ) มีประเด็นการแก้ไข ดังนี้

2.2.1 การเปลี่ยนถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็นคำว่า “บุคคล” มาตรา 1448 (ร่างมาตรา 15) มาตรา 1449 (ร่างมาตรา 16) มาตรา 1450 (ร่างมาตรา 17) มาตรา 1452 (ร่างมาตรา 18) 1458 (ร่างมาตรา 19) มาตรา 1460 (ร่างมาตรา 20) และกรณีมีครรภ์ตาม มาตรา 1504 วรรคสอง (ร่างมาตรา 51)

2.2.2 การแก้ไขอายุการสมรสจากเดิม สิบเจ็ดปีบริบูรณ์ แก้ไขเป็น สิบแปดปีบริบูรณ์ (มาตรา 15)

2.2.3 การเปลี่ยนถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำว่า “สามี” “ภรรยา” เป็นคำว่า “คู่สมรส” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนของภูมิลำเนาตามมาตรา 43 (ร่างมาตรา 3) อายุความสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/22 (ร่างมาตรา 4) ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส หมวด 3 (ร่างมาตรา 21) มาตรา 1461 (ร่างมาตรา 22) มาตรา 1462 (ร่างมาตรา 23) มาตรา 1463 (ร่างมาตรา 24) ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส หมวด 4 (ร่างมาตรา 25) มาตรา 1465 (ร่างมาตรา 26) มาตรา 1469 (ร่างมาตรา 27) มาตรา 1470 (ร่างมาตรา 28) มาตรา 1475 (ร่างมาตรา 29) มาตรา 1476 (ร่างมาตรา 30) มาตรา 1476/1 วรรคหนึ่ง (ร่างมาตรา 31) มาตรา 1477 (ร่างมาตรา 32) มาตรา 1479 (ร่างมาตรา 33) มาตรา

1481 (ร่างมาตรา 34) มาตรา 1482 (ร่างมาตรา 35) มาตรา 1483 (ร่างมาตรา 36) มาตรา 1484 (ร่างมาตรา 37) มาตรา 1484/1 (ร่างมาตรา 38) มาตรา 1485 (ร่างมาตรา 39) มาตรา 1486 (ร่างมาตรา 40) มาตรา 1487 (ร่างมาตรา 41) มาตรา 1488 (ร่างมาตรา 42) มาตรา 1489 (ร่างมาตรา 43) มาตรา 1490 (ร่างมาตรา 44) มาตรา 1491 (ร่างมาตรา 45) มาตรา 1492 (ร่างมาตรา 46) มาตรา 1492/1 (ร่างมาตรา 47) มาตรา 1493 (ร่างมาตรา 48) มาตรา 1498 (ร่างมาตรา 49) ผลของการสมรสที่เป็นโมฆะตามมาตรา 1499 (ร่างมาตรา 50) การหย่าตามมาตรา 1515 (ร่างมาตรา 53) เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (ร่างมาตรา 54) มาตรา 1517 (ร่างมาตรา 55) อำนาจปกครองบุตรตามมาตรา 1520 (ร่างมาตรา 56) การตกลงเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรตามมาตรา 1522 (ร่างมาตรา 57) ค่าทดแทนตามมาตรา 1523 (ร่างมาตรา 58) การร้องขอให้ศาลสั่งชั่วคราว ในขณะที่คดีฟ้องหย่าอยู่ระหว่างพิจารณาตามมาตรา 1530 (มาตรา 59) การแบ่งทรัพย์สินเมื่อหย่าตามมาตรา 1532 (ร่างมาตรา 60) มาตรา 1533 (ร่างมาตรา 61) การเป็นผู้อนุบาลของคู่สมรสซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 1598/15 (ร่างมาตรา 62) มาตรา 1598/17 (ร่างมาตรา 63) การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา 1598/38 (ร่างมาตรา 64) กรณีเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดกตามมาตรา 1606 (3) (ร่างมาตรา 66) การแบ่งทรัพย์สินมรดกกรณีคู่สมรสผู้ตายเป็นเจ้าของมรดกตามมาตรา 1625 (1) (ร่างมาตรา 67) มาตรา 1628 (ร่างมาตรา 68)

2.2.4 การแก้ไขมาตรา 1508 กรณีผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรส โดยแก้ไขเลขมาตรา จากเดิม “29” เป็น “28” เพื่อให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน (ร่างมาตรา 52)

2.2.5 เพิ่มเติมเหตุฟ้องหย่ากรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใดและกรณีคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่สามารถร่วมประเวณี โดยเพิ่มเติมกรณี “ไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่าย” ในมาตรา 1516 (1) และ (10) (ร่างมาตรา 54)

2.2.6 การแก้ไขถ้อยคำกรณีเรียกค่าทดแทน โดยแก้ไขคำว่า “คู่สาว” แก้ไขเป็นคำว่า “ประพฤติคู่” ในมาตรา 1523 (ร่างมาตรา 58)

2.2.7 กำหนดให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิหน้าที่ระหว่างกันตามกฎหมาย กฎกระทรวงและระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิ หน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรสแล้วแต่กรณี โดยบัญญัติเพิ่มเป็นมาตรา 1598/42 (ร่างมาตรา 65)

2.3 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นางสาวอรุณรัศมิ์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย)

2.3.1 การเปลี่ยนถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็นคำว่า “บุคคล” มาตรา 1448 (ร่างมาตรา 3) มาตรา 1449 (ร่างมาตรา 4) มาตรา 1450 (ร่างมาตรา 5) มาตรา 1452 (ร่างมาตรา 6) 1458 (ร่างมาตรา 8) มาตรา 1460 (ร่างมาตรา 9) และกรณีมีครรภ์ตามมาตรา 1504 วรรคสอง (ร่างมาตรา 38)

2.3.2 การแก้ไขอายุการสมรสจากเดิม สิบเจ็ดปีบริบูรณ์ แก้ไขเป็น สิบแปดปีบริบูรณ์ (มาตรา 3)

2.3.3 การเปลี่ยนถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำว่า “สามี” “ภรรยา” เป็นคำว่า “คู่สมรส” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1453 (ร่างมาตรา 7) มาตรา 1461 (ร่างมาตรา 10) มาตรา 1462 (ร่างมาตรา 11) มาตรา 1463 (ร่างมาตรา 12) มาตรา 1465 (ร่างมาตรา 13) มาตรา 1469 (ร่างมาตรา 14) มาตรา 1470 (ร่างมาตรา 15) มาตรา 1475 (ร่างมาตรา 16) มาตรา 1476 (ร่างมาตรา 17) มาตรา 1476/1 วรรคหนึ่ง (ร่างมาตรา 18) มาตรา 1477 (ร่างมาตรา 19) มาตรา 1479 (ร่างมาตรา 20) มาตรา 1481 (ร่างมาตรา 21) มาตรา 1482 (ร่างมาตรา 22) มาตรา 1483 (ร่างมาตรา 23) มาตรา 1484 (ร่างมาตรา 24) มาตรา 1484/1 (ร่างมาตรา 25) มาตรา 1485 (ร่างมาตรา 26) มาตรา 1486 (ร่างมาตรา 27) มาตรา 1487 (ร่างมาตรา 28) มาตรา 1488 (ร่างมาตรา 29) มาตรา 1489 (ร่างมาตรา 30) มาตรา 1490 (ร่างมาตรา 31) มาตรา 1491 (ร่างมาตรา 32) มาตรา 1492 (ร่างมาตรา 33) มาตรา 1492/1 (ร่างมาตรา 34) มาตรา 1493 (ร่างมาตรา 35) มาตรา 1498 (ร่างมาตรา 36) ผลของการสมรสที่เป็นโมฆะตามมาตรา 1499 (ร่างมาตรา 37) การหย่าตามมาตรา 1515 (ร่างมาตรา 39) เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (ร่างมาตรา 40) มาตรา 1517 (ร่างมาตรา 41) อำนาจปกครองบุตรตามมาตรา 1520 (ร่างมาตรา 42) การตกลงเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรตามมาตรา 1522 (ร่างมาตรา 43) ค่าทดแทนตามมาตรา 1523 (ร่างมาตรา 44) การร้องขอให้ศาลสั่งชั่วคราวในขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ระหว่างพิจารณาตามมาตรา 1530 (มาตรา 45) การแบ่งทรัพย์สินเมื่อหย่าตามมาตรา 1532 (ร่างมาตรา 46) มาตรา 1533 (ร่างมาตรา 47) การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา 1598/38 (ร่างมาตรา 60) กรณีเป็นผู้ถูกกักจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดกตามมาตรา 1606 (ร่างมาตรา 61) การแบ่งทรัพย์สินมรดกกรณีคู่สมรสผู้ตายเป็นเจ้าของมรดกตามมาตรา 1625 (ร่างมาตรา 62) มาตรา 1628 (ร่างมาตรา 63)

2.3.4 การยืนยันสถานะอันชอบด้วยกฎหมายของคู่สมรส โดยกำหนดให้เพิ่มความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/42 (ร่างมาตรา 64)

3. บุพการีและบุตร

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) เข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีการแก้ไขในประเด็นเกี่ยวกับบุพการีและบุตร ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนถ้อยคำจากคำว่า “บิดา” “มารดา” เป็นคำว่า “บุพการี” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1561 (ร่างมาตรา 48) มาตรา 1563 (ร่างมาตรา 49) มาตรา 1564 (ร่างมาตรา 50) มาตรา 1565 (ร่างมาตรา 51) มาตรา 1566 (ร่างมาตรา 52) มาตรา 1584/1 (ร่างมาตรา 53) มาตรา 1585 (ร่างมาตรา 54) มาตรา 1586 (ร่างมาตรา 55) มาตรา 1587 (ร่างมาตรา 56) มาตรา 1598/21 (ร่างมาตรา 57) มาตรา 1598/22 (ร่างมาตรา 58) มาตรา 1598/28 (ร่างมาตรา 59) 1598/38 (ร่างมาตรา 60)

3.2 การยืนยันสถานะอันชอบด้วยกฎหมายของบุพการี โดยกำหนดให้เพิ่มความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/43 (ร่างมาตรา 65)

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไม่มีการแก้ไขในเรื่องบุพการีและบุตร

4. การให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมาย และการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มาตรา 67 และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มาตรา 69 มีประเด็นเช่นเดียวกัน ดังนี้

การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามีภริยาหรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมายหรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส และการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของบุคคลให้สามารถกระทำได้ ซึ่งกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการไว้ที่ 180 วัน

ประเด็นการพิจารณาความแตกต่างระหว่างร่างพระราชบัญญัติ

ประเด็นการแก้ไขที่แตกต่างระหว่าง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรธรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีประเด็นการแก้ไขส่วนใหญ่เป็นไปในทำนองเดียวกันคือแก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง อันเนื่องมาจากการก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีข้อจำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด มีการอุปการะเลี้ยงดู และมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ต่างออกไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิงอย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่แตกต่างสรุปสาระสำคัญได้ มีดังนี้

1) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรรณวร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีการแก้ไขอายุการสมรส จากเดิม สิบเจ็ดปีบริบูรณ์ แก้ไขเป็น สิบแปดปีบริบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่กำหนดอายุ “เด็ก” ไว้หมายความถึงบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และยังคงอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลตามกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้แก้ไขประเด็นนี้แต่อย่างใด เนื่องจากการกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่สิบเจ็ดปีบริบูรณ์เป็นความเหมาะสมของสภาพร่างกายตามธรรมชาติ ประกอบกับ แม้จะมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมอายุเป็นสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ยังคงถือว่าเป็นผู้เยาว์ที่จะกระทำการสมรสได้ ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และการแก้ไขเกณฑ์อายุขั้นต่ำอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลต่างเพศให้ต้องถูกขยายเวลาที่จะทำการสมรสได้ออกไปอีกหนึ่งปีอันเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิ ตามกฎหมายเดิม³ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติได้ให้ความเห็นในรายงาน ความก้าวหน้าการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ให้ประเทศไทยแก้ไขให้การสมรส จะทำได้ต่อเมื่อบุคคลมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อให้บุคคลมีวุฒิภาวะในการตัดสินใจเรื่องการสร้างครอบครัว อย่างถึกถ้วนโดยไม่มีความเห็นในเรื่องอายุการหมั้น เนื่องจากยังไม่มีกรอบอายุร่วมกัน ซึ่งตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ไม่ได้บังคับอายุในการสมรสไว้ แต่ในปัจจุบันมีประเทศที่มีการแก้ไขกฎหมายให้บุคคลสมรสได้ เมื่ออายุ 18 ปี ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศมาเลเซีย⁴

2) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1453 จากคำว่า “สามี” เปลี่ยนเป็นคำว่า “ชาย” ซึ่งเป็นกรณีเงื่อนไขระยะเวลาการสมรสใหม่ให้ใช้เฉพาะกับกรณีที่หญิงที่มีชาย เป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1453 นี้ ได้กำหนด ห้ามผู้หญิงเท่านั้นที่การสมรสสิ้นสุดลงจะทำการสมรสใหม่ได้ต้องรอให้เวลาผ่านไปก่อนไม่น้อยกว่า สามร้อยสิบวัน เนื่องจากไม่ให้เกิดปัญหาว่าหากหญิงตั้งครรภ์ใครจะเป็นบิดาของเด็ก

ในประเด็นดังกล่าวร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรรณวร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีการแก้ไขมาตรา 1453 เช่นกัน โดยเปลี่ยน จากคำว่า “สามี” เปลี่ยนเป็นคำว่า “คู่สมรส”

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ไม่มีแก้ไขประเด็นดังกล่าว

³ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (31 มีนาคม 2565). ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีรับมาก่อนพิจารณาหลักการ (ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.) [หนังสือราชการ]. (นร 0503/8575).

⁴ สำนักนายกรัฐมนตรี (19 ธันวาคม 2566). ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. [หนังสือราชการ]. (นร 0503/26794).

3) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1510 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเหตุแห่งการสมรสที่เป็นโมฆียะอันเกิดจากการไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ซึ่งกฎหมายกำหนดให้สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมียุครบยี่สิบปี บริบูรณ์หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ ทั้งนี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัว ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่มีการแก้ไขประเด็นดังกล่าว

4) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีการแก้ไขมาตรา 1516 ในทำนองเดียวกัน โดยเพิ่มเติมเพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใดและสอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกัน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัว ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่มีการแก้ไขประเด็นดังกล่าว

5) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีการแก้ไขในประเด็นข้อสันนิษฐานทางกฎหมายกรณีมีบุตรตามมาตรา 1536 มาตรา (ร่างมาตรา 52) มาตรา 1537 (ร่างมาตรา 53) มาตรา 1538 (ร่างมาตรา 54) มาตรา 1539 (ร่างมาตรา 55) การฟ้องไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา 1541 (ร่างมาตรา 56) มาตรา 1542 และมาตรา 1543 (ร่างมาตรา 57) มาตรา 1544 วรรคหนึ่งและวรรคสอง (ร่างมาตรา 58) การฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรตามมาตรา 1545 (ร่างมาตรา 59)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณรัว ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่มีการแก้ไขประเด็นดังกล่าว

6) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีการแก้ไขการเป็นผู้อุปการของคู่สมรสซึ่งศาลสั่ง

ให้เป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 1598/15 (ร่างมาตรา 62) มาตรา 1598/17 (ร่างมาตรา 63) โดยเปลี่ยนถ้อยคำจากคำว่าสามภริยาเป็นคำว่าคู่สมรสและเป็นการแก้ไขในทำนองเดียวกัน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) ไม่มีการแก้ไขประเด็นดังกล่าว

7) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุพการีและบุตรการเปลี่ยนถ้อยคำจากคำว่า “บิดา” “มารดา” เป็นคำว่า “บุพการี” โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1561 (ร่างมาตรา 48) มาตรา 1563 (ร่างมาตรา 49) มาตรา 1564 (ร่างมาตรา 50) มาตรา 1565 (ร่างมาตรา 51) มาตรา 1566 (ร่างมาตรา 52) มาตรา 1584/1 (ร่างมาตรา 53) มาตรา 1585 (ร่างมาตรา 54) มาตรา 1586 (ร่างมาตรา 55) มาตรา 1587 (ร่างมาตรา 56) มาตรา 1598/21 (ร่างมาตรา 57) มาตรา 1598/22 (ร่างมาตรา 58) มาตรา 1598/28 (ร่างมาตรา 59) 1598/38 (ร่างมาตรา 60)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไม่มีการแก้ไขในประเด็นดังกล่าว

8) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มีการกำหนดให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ (ร่างมาตรา 66) เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. 2498

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) ไม่มีการเพิ่มเติมประเด็นดังกล่าว

9) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อยืนยันสถานะอันชอบด้วยกฎหมายการของคู่สมรส และของบุพการี โดยกำหนดให้คู่สมรสเพศหลากหลายมีสิทธิหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสชายหญิง และถือเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย บทบัญญัติใด ๆ ตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และระเบียบอื่น ๆ ที่บัญญัติให้สิทธิแก่ “สามภริยา” หรือ “บิดามารดา” ให้หมายความรวมถึง “คู่สมรส” และ “บุพการี”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าว

10. ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ พบว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) กำหนดให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ ส่วนร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรรณว ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รักษาการ

การกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติจะเกิดผลดีในการกำกับดูแลกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ กล่าวคือการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ฉบับนี้ กระทบต่อกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องของบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย กฎหมายลักษณะละเมิด ประมวลรัษฎากร กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม เป็นต้น แต่มีข้อสังเกตว่าหากกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติอาจก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการบริหารจัดการเพราะปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการ ประกอบกับนายกรัฐมนตรีมีภารกิจด้านงานบริหารอื่น ๆ ด้วย

ในขณะที่การกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ จะก่อให้เกิดผลดีอันเนื่องมาจากการบริหารจัดการสอดคล้องกับภารกิจที่รับผิดชอบเพราะมีหน่วยงานในกำกับดูแลโดยตรง ไม่ก่อให้เกิดความล่าช้า ลดขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าหากกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับการกำกับดูแลกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น โดยที่รัฐมนตรีไม่มีอำนาจในการสั่งการหรือก่อให้เกิดความล่าช้าขึ้นได้

ข้อสังเกตจากภาคส่วนต่าง ๆ และนักวิชาการ

1. กรณีบุคคลที่เป็นข้าราชการสมรสกับคู่สมรสเพศเดียวกัน ย่อมมีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2553 อาจส่งผลให้ผู้มีสิทธิมีจำนวนมากขึ้นซึ่งจะส่งผลกระทบต่องบประมาณค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นภาระทางการคลังของประเทศได้ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวทั้งหมด และกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กับสิทธิ สวัสดิการ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการเพื่อให้ครอบคลุมคู่สมรสทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง⁵

2. ในด้านความเชื่อและศาสนา อาจเกิดข้อโต้แย้งในกรณีการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน⁶

3. บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศควรได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิการสมรส ได้แก่ สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม สิทธิในการประกันสังคม สิทธิในทางทรัพย์สิน สิทธิในการให้และรับมรดก สิทธิหักค่าลดหย่อนภาษี ตามประมวลรัษฎากร สิทธิในการลงนามยินยอมรักษาพยาบาล และสิทธิตามกฎหมายลักษณะละเมิด⁷

4. ควรแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 ที่บัญญัติว่า “หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าว และได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทย ถ้าจะได้สัญชาติไทยให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามแบบและวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยอยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี” ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิของคู่สมรสในกรณีที่หญิงไทยสมรสกับชายต่างด้าว ทำให้ชายต่างด้าวไม่สามารถที่จะยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้ อันมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ ดังนั้นหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องของการสมรสเท่าเทียมยอมทำให้คู่สมรสที่ฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย อีกฝ่ายหนึ่งเป็นชายหรือหญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าว คู่สมรสที่เป็นคนต่างด้าวไม่สามารถที่จะยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้ ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 9 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคของบุคคล⁸

5. ควรแก้ไขพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 มาตรา 4 ที่บัญญัติว่า “ทายาทผู้มีสิทธิ” หมายความว่า (2) “สามีภริยา” รวมทั้งมาตราอื่น ๆ ที่ได้ใช้ถ้อยคำดังกล่าว โดยให้เปลี่ยนเป็นคำว่า “คู่สมรส” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องการสมรสเท่าเทียม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดสิทธิทางกฎหมายที่เท่าเทียมกัน⁹

6. ควรมีการพิจารณาแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการมีบุตรให้สอดคล้องกับการแก้ไขเรื่องการสมรส เช่น กรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งมีบุตรโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ต้องแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 มาตรา 21 ซึ่งได้กำหนดให้สามีและภริยา

⁵ คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายไปสู่ภาคประชาชน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2566). รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวรินทร์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร). สืบค้น 19 ธันวาคม 2566 จาก https://www.parliament.go.th/section77/manage/files/file_20231019155634_2_291.pdf

⁶ เฟิงอ้าง

⁷ ธัญญาภัส ทองมุสิธ และคณะ. (2563). กฎหมายต้นแบบในการรับรองและคุ้มครองสิทธิการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ. สืบค้น 19 ธันวาคม 2566 จาก [https://edu.buu.ac.th/vesd/PDF62-2/a2562-2\[349-360\].pdf](https://edu.buu.ac.th/vesd/PDF62-2/a2562-2[349-360].pdf)

⁸ จีรพงษ์ ตรวงานิชนาม. (2566). สิทธิทางกฎหมายที่ควรกำหนดให้เท่าเทียม ในกรณีที่ตรากฎหมายสมรสเท่าเทียม. สืบค้น 19 ธันวาคม 2566 จาก https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=51506&table=files_biblio

⁹ เฟิงอ้าง1

ที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งภริยาไม่อาจตั้งครรภ์ได้เท่านั้นที่สามารถให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทนได้ ดังนั้น เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องการสมรสเท่าเทียม ก็ควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 โดยเปลี่ยนจากคำว่า “สามีภริยา” เป็นคำว่า “คู่สมรส” ทั้งนี้ จะทำให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่ทำการสมรสกันไม่ว่าระหว่างชายกับชายหรือหญิงกับหญิง ที่ไม่อาจตั้งครรภ์ได้ซึ่งประสงค์จะมีบุตรสามารถให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทนได้¹⁰

จากกรณีความเห็นดังกล่าว มีข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาเพิ่มเติมคือ ในปัจจุบันมีกรณีสตรีข้ามเพศคนไทยมีบุตรโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีอุ้มบุญ โดยใช้วิธีการเลือกไข่ของผู้หญิงชาวเยอรมัน ซึ่งดำเนินการขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ ณ สหรัฐอเมริกา¹¹

7. มุมมองความเห็นของประชาชนบางส่วนเห็นว่า รัฐควรดำเนินการจัดทำเป็นกฎหมายเฉพาะไม่ควรแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะจะกระทบกับกฎหมายของทั้งประเทศที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยแสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรให้คงคำว่า “สามี” “ภริยา” ไว้ในกฎหมาย เพราะอาจกระทบสิทธิของบุคคลที่ยังคงต้องการใช้คำว่าสามีภริยา โดยแนะนำให้กำหนดถ้อยคำขึ้นเพิ่มเติมสำหรับคู่สมรสเพศเดียวกัน¹²

8. ประเด็นการรับบุตรบุญธรรมของคู่สมรสเพศเดียวกันอาจส่งผลกระทบต่อเด็ก ดังนั้นจึงต้องพิจารณาอย่างละเอียดโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก อย่างไรก็ตาม ประชาชนบางส่วนมองในมุมกลับกันว่า ปัจจุบันกฎหมายให้อำนาจการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการพิจารณาความเหมาะสมโดยการนำเอาหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้งอยู่แล้ว ซึ่งการเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันรับบุตรบุญธรรมจะสามารถช่วยให้เด็กที่ถูกทอดทิ้งได้รับการอุปการะ นอกจากนี้ ยังเสนอให้พิจารณาความเป็นไปได้ในการเปิดโอกาสให้คู่สมรสสามารถรับบุตรติดของคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นบุตร และมีอำนาจปกครองบุตรร่วมกัน รวมถึงการเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้¹³

9. ควรมีการเพิ่มเกณฑ์อายุขั้นต่ำของการสมรส รวมถึงการหมั้นจากเดิมที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ที่ 17 ปีบริบูรณ์ แก้ไขเป็น 18 ปีบริบูรณ์เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์สากล โดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก นอกจากนี้ ได้เสนอให้ตัดวรรคท้ายของมาตรา 1448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ให้อำนาจศาลอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนอายุ 17 ปีบริบูรณ์ หากมีเหตุอันควร เพื่อยกระดับการคุ้มครองเด็กและเยาวชน¹⁴

¹⁰ เฟิ่งอ่าง

¹¹ เปิดประวัติไม่ธรรมดา แอน จักรพงษ์ เจ้าของ Miss Universe คนใหม่ เป็นใครมาจากไหน. (26 ต.ค. 2565). [ไทยรัฐออนไลน์](https://www.thairath.co.th/entertain/news/2536325). สืบค้น 19 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.thairath.co.th/entertain/news/2536325>

¹² สำนักนายกรัฐมนตรี (19 ธันวาคม 2566). ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. [หนังสือราชการ]. (นร 0503/26794).

¹³ เฟิ่งอ่าง

¹⁴ เฟิ่งอ่าง

10. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อกังวลเกี่ยวกับกรอบระยะเวลา 180 วัน ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) มาตรา 67 และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ เป็นผู้เสนอ) มาตรา 69 กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ เร่งทบทวนกฎหมายที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ เนื่องจากต้องพิจารณาอย่างรอบด้านจึงอาจไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในกรอบระยะเวลาดังกล่าว¹⁵

11. ประชาชนบางกลุ่มเห็นว่า ควรมีการยกเลิกเหตุฟ้องอย่าตามมาตรา 1516 (9) ที่กำหนดให้คู่สมรสสามารถฟ้องหย่าได้ หากคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นโรคติดต่อร้ายแรงและโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางจะหายได้ เช่น เชื้อ HIV เพราะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อ ซึ่งปัจจุบันมีวิทยาการทางการแพทย์ทำให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างปกติสุข¹⁶

วิเคราะห์บทเรียนจากต่างประเทศ¹⁷

ในปัจจุบันมีคนที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกับคนที่มีความแตกต่างกับตนเอง และอยู่ร่วมกันเฉกเช่นชายและหญิงที่เป็นคู่รักต่างเพศ พวกเขาจึงมองว่าการใช้ชีวิตคู่เช่นนี้ไม่มีความมั่นคงและปลอดภัยเลย ทั้งในด้านการจัดการทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งและการลงนามในเรื่องของการตัดสินใจรักษาพยาบาล และเรื่องอื่น ๆ หรืออีกนัยหนึ่งคือขาดหลักประกันในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันนั่นเอง ฉะนั้น หลายประเทศจึงมีการรวมกลุ่มของคนรักเพศเดียวกันเพื่อต่อสู้เรียกร้องให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของการใช้ชีวิตคู่โดยมีกฎหมายรองรับ ประเทศแถบทวีปยุโรปถือว่าเป็นกลุ่มประเทศที่มีการผ่านกฎหมายการสมรสเพศเดียวกันมากที่สุดโดยประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นประเทศแรกในโลก เริ่มจากการมีกฎหมายห้ามมิให้มีการแบ่งแยกหรือกีดกันไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม (Discrimination against any person, not just a homosexual) แต่ภายหลังมีคู่รักเพศเดียวกันเรียกร้องให้มีกฎหมายคุ้มครองการสมรสของคนเพศเดียวกัน จึงเกิดกฎหมายที่ให้คนเพศเดียวกันอยู่กินกันได้แบบ Domestic Partnerships ก่อน ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลสองคนซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว เลือกที่จะมาใช้ชีวิตด้วยกันมีความสัมพันธ์กันคล้ายกับเป็นคู่ชีวิตและมาจดทะเบียนกันเพื่อที่จะให้ได้รับสิทธิประโยชน์บางอย่างตามที่กฎหมายกำหนด เช่น สิทธิในการได้รับมรดกหากคู่รักฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย สิทธิในการได้รับสิทธิประโยชน์จากการทำงานของอีกฝ่ายหนึ่งรวมถึงการประกันสุขภาพ สิทธิในการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมในทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่ง และสิทธิในการยื่นภาษีร่วมกัน แต่การจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิตแบบนี้ยังไม่เพียงพอต่อมาภายหลังเกิดแรงกดดันของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ ซึ่งมารวมตัวประท้วงกันนอกรัฐสภาทุกวันเพื่อให้มีการผ่านกฎหมายการสมรสเพศเดียวกัน แต่ก็มีทั้งฝ่ายที่คัดค้านและเห็นด้วย โดยฝ่ายที่คัดค้านให้เหตุผลว่า

¹⁵ เฟิ่งอ้อ

¹⁶ เฟิ่งอ้อ

¹⁷ เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ. (2562). การศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการสมรสเพศเดียวกัน The Study of Youth Attitudes towards Same-sex Marriage. สืบค้น 19 ธันวาคม 2566 จาก https://ir.swu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/28376/1/Soc-Con-Phetcharat_S_smarts10-p261.pdf

การสมรสเพศเดียวกันทำให้สถาบันครอบครัวเสื่อมลง แต่อีกฝ่ายเห็นว่าไม่ควรไปจำกัดสิทธิของพวกเขา ภายหลังรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ก็ได้ผ่านกฎหมายอนุญาตให้มีการสมรสเพศเดียวกันขึ้นใน พ.ศ. 2544 มีคู่รักเพศเดียวกันจดทะเบียนสมรสและอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาทั่ว ๆ ไปหลายคู่และก็มีพิธีการหย่าร้างตามปกติด้วย

การผ่านกฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกันของประเทศเนเธอร์แลนด์นั้น ส่งผลกระทบอย่างเป็นวงกว้างในทวีปยุโรปเพราะมีอีกหลายประเทศที่มีการเรียกร้องสิทธิ โดยสองปีต่อจากนั้นประเทศเบลเยียมเป็นประเทศที่สองของโลกที่อนุญาตให้มีการสมรสเพศเดียวกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย นำโดยกลุ่มสิทธิเกย์และเลสเบี้ยนที่ใหญ่ที่สุดคือกลุ่ม Holebifederatie กดดันรัฐบาลให้เปลี่ยนคำจำกัดความของคำว่า “การสมรส” ให้รวมถึงการสมรสของคนเพศเดียวกันด้วย ซึ่งในที่สุดรัฐบาลเบลเยียมก็แก้ไขกฎหมายให้การสมรสนั้นรวมถึงคนรักเพศเดียวกัน ผลของการผ่านกฎหมายนี้ทำให้คนรักเพศเดียวกันมีสิทธิเหมือนกับคนรักต่างเพศเกือบทุกประการ เช่น สิทธิในทรัพย์สินร่วมกัน สิทธิในการรับมรดกสิทธิในการยื่นแบบภาษีเงินได้ร่วมกัน โดยกฎหมายนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ต่อมาในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 ประเทศสเปนเป็นประเทศที่สามของโลกที่แก้ไขกฎหมายอนุญาตให้มีการสมรสเพศเดียวกันโดยมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งเพิ่มข้อความว่า “การสมรสไม่ว่าจะเป็นการสมรสเพศเดียวกันหรือต่างเพศให้มีผลเหมือนกัน” ซึ่งการให้สิทธิต่าง ๆ แก่คู่สมรสเพศเดียวกันนี้ ทำให้ประเทศสเปนได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ให้สิทธิแก่กลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศมากที่สุดในโลก อย่างไรก็ดี ภายหลังจากที่มีการแก้ไขกฎหมายแล้ว ก็ยังมีกลุ่มผู้คัดค้านหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันแคทอลิก นิกายโปรเตสแตนต์ออร์ทอด็อกซ์ กลุ่มชุมชนชาวยิว แสดงความไม่พอใจเนื่องจากเห็นว่าการยินยอมให้มีการสมรสเพศเดียวกันนี้เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ขัดต่อส่วนรวมและขัดต่อหลักคำสอนของศาสนาและหลักศีลธรรม เพราะเขาเชื่อว่าการสมรสและอยู่กินระหว่างชายและหญิงเท่านั้นเป็นโครงสร้างพื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรม และเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีของชาวยิวและชาวคริสต์ หากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการแต่งงานนี้ ก็ควรจะขอความเห็นชอบหรือประชามติจากประชาชนด้วย แต่กลุ่มที่สนับสนุนก็ให้เหตุผลว่ามนุษย์ควรมีสิทธิที่จะเลือกคนที่จะนอนเคียงข้างหรือเลือกอยู่กับคนที่คิดว่าดีที่สุดไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม

นอกเหนือจากทวีปยุโรปแล้วนับตั้งแต่วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2558 ประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นประเทศที่ 21 ของโลกที่มีกฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกันในทุก ๆ รัฐ (ซึ่งก่อนหน้านั้นมีเพียงบางรัฐเท่านั้น) ก่อนหน้านั้นมีกฎหมายฉบับหนึ่งเรียกว่า “Defense of Marriage Act” (DOMA) เป็นกฎหมายที่ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2539 ในสมัยประธานาธิบดีบิล คลินตันซึ่งเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Law) กฎหมายฉบับนี้บัญญัติว่าการสมรสจะมีได้เฉพาะชายและหญิงเท่านั้น แต่กระนั้นกฎหมายก็ไม่ได้ห้ามที่แต่ละรัฐจะรับรองการสมรสเพศเดียวกัน เพียงแต่กำหนดข้อห้ามในเรื่องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของการเป็นคู่สมรสเท่านั้น ซึ่งสิทธิต่าง ๆ นี้จะไม่เท่าเทียมกับการสมรสระหว่างชายและหญิง และกฎหมายยังมีข้อกำหนดอีกว่าอนุญาตให้แต่ละรัฐปฏิเสธหรือไม่รับรองการสมรสเพศเดียวกันที่ทำในรัฐอื่น ๆ ได้และกฎหมายยังมีข้อห้ามมิให้คู่สมรสที่เป็นเพศเดียวกันได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเป็นคู่สมรสภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลาง เช่น มาตรา 3 บัญญัติไม่รับรองการสมรสเพศเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิประโยชน์

ที่จะได้รับ เช่น การได้รับประโยชน์ในกรรมธรรม์จากการเป็นลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ สิทธิในประกันสังคมของการเป็น คู่สมรส การเข้าเมือง การล้มละลาย และการยื่นภาษีเงินได้ร่วมกัน

การสมรสเพศเดียวกันในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ละรัฐมีข้อกำหนดแตกต่างกัน เช่น บางรัฐให้มีการจดทะเบียน ความสัมพันธ์กันได้แบบที่เรียกว่า Civil Unions หรือบางรัฐอนุญาตให้จดทะเบียนแบบ Domestic Partnerships เท่านั้น การจดทะเบียนทั้งสองประเภทนี้ถูกบัญญัติขึ้นโดยมีข้อกำหนดว่าอนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันอยู่กินหรือมีความสัมพันธ์หรือมีความผูกพันกันอย่างเปิดเผยต่อสาธารณชน แต่ไม่ได้เรียกว่าเป็นการสมรส การจดทะเบียนทั้งสองประเภทนี้มีชื่อแตกต่างกัน และแตกต่างจากการสมรสที่เรียกว่า Marriage ด้วย กล่าวคือ Civil Unions หมายถึงการที่คู่รักตกลงใจที่จะอยู่กินกัน โดยผลของการจดทะเบียนประเภทนี้มีผลเฉพาะในรัฐที่ตนเองอาศัยเท่านั้น ไม่สามารถจะไปกล่าวอ้างว่าได้จดทะเบียนความสัมพันธ์ โดยถูกต้องในรัฐอื่น ๆ ได้ การจดทะเบียนความสัมพันธ์นี้คู่รักเพศเดียวกันจะมีสิทธิและหน้าที่ไม่แตกต่างจากการสมรสแบบ Marriage แต่สิทธิต่าง ๆ ที่มีนั้นจะอยู่ในระดับรัฐเท่านั้น ไม่รวมถึงการจะไปเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายในระดับรัฐบาลกลาง ส่วนการจดทะเบียนความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนชีวิต (Domestic Partnerships) นั้น หมายถึง การที่บุคคลสองคนซึ่งบรรลุนิติภาวะหรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว เลือกที่จะมาใช้ชีวิตด้วยกันมีความสัมพันธ์กันคล้ายกับเป็นคู่ชีวิตกัน โดยการใช้ชีวิตคู่ประเภทนี้จะมีในบางรัฐเท่านั้น และหากคู่ใดที่ยอมผูกพันตนมาใช้ชีวิตร่วมกันนั้นจะต้องมีการไปจดทะเบียนกันก่อนเพื่อที่จะให้ได้รับสิทธิประโยชน์บางอย่างตามที่กฎหมายของแต่ละรัฐกำหนด ทั้งนี้สิทธิประโยชน์เหล่านี้ไม่รวมถึงสิทธิตามที่รัฐบาลกลางกำหนด อนึ่ง สิทธิประโยชน์ที่คู่รักเพศเดียวกันจะได้รับภายหลังจากจดทะเบียน Civil Unions และ Domestic Partnerships นั้น ได้แก่สิทธิในการได้รับมรดกหากคู่รักฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย สิทธิในการได้รับสิทธิประโยชน์จากการทำงานของอีกฝ่ายหนึ่งรวมถึงการประกันสุขภาพ สิทธิในการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมในทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่ง สิทธิในการยื่นภาษีร่วมกัน เป็นต้น

สำหรับในทวีปเอเชีย สาธารณรัฐจีน (ประเทศไต้หวัน) นับเป็นประเทศแรกที่ยอมรับให้คู่รักเพศเดียวกันแต่งงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายตามคำตัดสินของศาลฎีกา โดยคณะผู้พิพากษาศาลฎีกามีคำพิพากษาว่ากฎหมายฉบับที่ห้ามการแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันเป็นกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญที่กำหนดคุ้มครองเสรีภาพการแต่งงานและความเสมอภาค และสั่งให้แก้ไขหรือออกกฎหมายฉบับใหม่แทนที่ภายใน 2 ปี หากแต่ในขณะนั้นบริบททางสังคมก็ยังคงมีกลุ่มบุคคลจำนวนมากที่ได้แสดงความคิดเห็นไปในทางคัดค้านการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว จึงทำให้ยังไม่ได้มีการแก้ไขกฎหมายตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญผลที่ออกมาเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 คือ ประชาชนประเทศไต้หวันได้ลงประชามติไม่เห็นด้วยกับการสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายของเพศเดียวกัน ต่อมารัฐบาลไต้หวันได้เดินหน้าผลักดันกฎหมายนี้โดยไม่ฟังเสียงประชามติ ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ทำได้เพราะการลงประชามติไม่มีผลผูกมัดตามกฎหมาย แม้การผ่านกฎหมายการแต่งงานของเพศเดียวกันจะเป็นเรื่องที่ดีในด้านการสร้างสังคมที่ยอมรับความหลากหลาย แต่ประชาชนส่วนหนึ่งกลับไม่พอใจ และเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 รัฐสภาก็ได้ผ่านกฎหมายการสมรสเพศเดียวกันมีผลให้การสมรสเพศเดียวกันในประเทศนี้ถูกต้องตามกฎหมายและถือเป็นประเทศแรกในเอเชียที่มีกฎหมายฉบับนี้ แต่ทว่ากฎหมายฉบับนี้ (Enforcement Act of Judicial Yuan

Interpretation No. 748) จะรับรองสิทธิของคู่สมรสเพศเดียวกันระหว่างชาวไต้หวันด้วยตนเอง และจะรับรองสิทธิเฉพาะในกรณี LGBTQ ชาวไต้หวันมีคู่สมรสที่มาจากประเทศที่ประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้แล้วเท่านั้น ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศของไต้หวันระบุว่าประเทศที่จะให้การรับรองมีทั้งหมด 26 ประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา, ออสเตรเลีย, ออสเตรีย, เบลเยียม, บราซิล, แคนาดา, โคลอมเบีย, เดนมาร์ก, ฟินแลนด์, ฝรั่งเศส, เยอรมนี, ไอร์แลนด์, ไอร์แลนด์, ลักเซมเบิร์ก, มอลตา, เม็กซิโก, เนเธอร์แลนด์, นิวซีแลนด์, นอร์เวย์, โปรตุเกส, แอฟริกาใต้, สเปน, สวีเดน, สหราชอาณาจักร, สหรัฐอเมริกา และอุรุกวัย คาดการณ์ว่าสังคม ผู้มีความหลากหลายทางเพศจะยังคงเดินหน้าเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมกันทางเพศในประเด็นที่ครอบคลุมมิติอื่น ๆ ต่อไป เช่น การสมรสกับชาวต่างชาติที่ไม่ได้มาจากประเทศที่ยังไม่ประกาศใช้กฎหมายสมรสเพศเดียวกัน รวมถึงสิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกันเพื่อปูทางไปสู่การสร้างสังคมที่เท่าเทียมกันอย่างแท้จริงในอนาคต

บทสรุป

การผลักดันให้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการสมรสเท่าเทียมซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าบุคคลจะเป็นเพศใดก็ตาม โดยมีการเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้บุคคลทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศนั้นและสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสในเรื่องต่าง ๆ ตามกฎหมาย จึงได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งเป็นร่างที่มาจากภาคส่วนต่าง ๆ เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 11,611 คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา 133 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีประเด็นการแก้ไขส่วนใหญ่เป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น การจัดการทรัพย์สินระหว่างกัน และมรดก เป็นต้น แต่ยังคงมีบางประเด็นที่มีความเห็นต่างกัน อาทิ เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมรส

กรณีศึกษาในต่างประเทศ เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ มีกฎหมายให้การสมรสเพศเดียวกันสามารถกระทำได้ ซึ่งปรากฏว่าคู่สมรสที่เป็นเพศเดียวกันที่ได้จดทะเบียนสมรสนั้น มีอัตราการหย่าร้างตามปกติ ดังนั้นหากประเทศไทยมีการแก้ไขกฎหมายให้คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้ จะต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่สมรสที่ต้องการมีบุตร เพราะหากกรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีบุตรด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือกรณีฝ่ายใดรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม อาจส่งผลต่อสิทธิความเป็นอยู่ของเด็กและประเด็นการเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย

ทั้งนี้ หากมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันเกี่ยวกับการสมรสเท่าเทียมแล้ว ควรพิจารณาแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องของบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย กฎหมายลักษณะละเมิด ประมวลรัษฎากร กฎหมายว่าด้วยสัญญา กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม เป็นต้น

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ความเท่าเทียมในการเข้าถึงสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวและการสมรส เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง และเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมในสังคม การมีสิทธิและความเท่าเทียมที่เพียงพอในเรื่องนี้ช่วยส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและดีงามของกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศเป็นอย่างดี สร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถมีชีวิตอย่างมีความสุขและเติบโตได้ตามความต้องการและความเป็นอยู่ของตนเอง

1. การยอมรับความหลากหลายทางเพศในการก่อตั้งครอบครัว: สิทธิและสถานะในการเป็นผู้ปกครอง การยอมรับและคุ้มครองสิทธิในการเป็นผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นผู้ชาย ผู้หญิง หรือบุคคลหลากหลายทางเพศ ควรรวมถึงสิทธิในการมีลูกบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมและการดูแลบุตรหลาน รวมถึงการรับรู้ถึงบทบาททางเพศ การสนับสนุนและยอมรับบทบาททางเพศที่หลากหลายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็บทบาทของผู้ชาย ผู้หญิง หรือบุคคลหลากหลายทางเพศ สามารถช่วยในการทำให้ทุกคนได้รับความเคารพและมีความสามารถในการแสดงบทบาทของตนเองได้ในสังคม

2. ความเท่าเทียมในการสมรส: การยอมรับสิทธิในการสมรสเท่าเทียม การต้องการให้ทุกคู่รัก ไม่ว่าจะเป็คู่ที่มีเพศเดียวกันหรือคู่ที่มีต่างเพศ สามารถมีสิทธิในการสมรสเท่าเทียม ทำให้สิทธิมีการคุ้มครองและการยอมรับที่เท่าเทียมกับคู่รักทุกคู่ ด้วยการเข้าถึงการจดทะเบียนสมรส การที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำให้การสมรสเท่าเทียมเป็นเรื่องง่ายต่อทุกคน จึงเป็นหน้าที่พื้นฐานที่รัฐจะต้องดำเนินการให้กับพลเมืองของตน

3. การคุ้มครองสิทธิก่อตั้งครอบครัวของบุคคลหลากหลายทางเพศ: การคุ้มครองสิทธิก่อตั้งครอบครัวของบุคคลหลากหลายทางเพศ การให้ความคุ้มครองและสิทธิในความแตกต่างทางเพศทั้งในเรื่องของเอกสารที่แสดงถึงความเป็นส่วนตัวและการมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมถึงสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม รวมถึงการปฏิบัติและการสนับสนุนทางจิตใจ สิทธิในการได้รับการเข้าถึงบริการทางสุขภาพจิตที่เหมาะสม และการสนับสนุนทางจิตใจของบุคคลหลากหลายทางเพศ

การเข้าถึงสิทธิและความเท่าเทียมในการก่อตั้งครอบครัวและการสมรสเป็นกระบวนการที่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม การสนับสนุนกฎหมายฉบับนี้ช่วยให้ทุกคนสามารถเติบโตและมีชีวิตอย่างมีความสุขในครอบครัวที่สามารถลดการละเมิดสิทธิและสร้างความเท่าเทียมให้กับทุกคนในสังคมไทยได้

1. นิยามศัพท์เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

LGBTIQs คือ กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยใช้ตัวย่อจากคำภาษาอังกฤษ

L : Lesbian: ผู้หญิงที่รักผู้หญิงด้วยกันทางอารมณ์ ทางความสัมพันธ์ทางเพศ หรือทางกาย

G : Gay: ผู้ชายที่รักผู้ชายด้วยกันทางอารมณ์ ทางความสัมพันธ์ทางเพศ หรือทางกาย

B : Bisexual: คนที่รักได้ทั้งชายและหญิงทางอารมณ์ ทางความสัมพันธ์ทางเพศ หรือทางกาย

T : Transgender (transmen, transwomen, TG): คนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ หรือการแสดงออกทางเพศแตกต่างจากเพศกำเนิด

I : Intersex: คนที่มีอวัยวะเพศกำกวม อาจมีลักษณะที่ไม่ตรงกับเพศชายหรือหญิง หรือมีอวัยวะสืบพันธุ์ทั้งสองเพศ

Q : Queer: คนที่ไม่กำหนดและนิยามความเป็นเพศของตนเอง¹

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำการใด อันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด²

เพศสถานะสอดคล้อง (Cis/cisgender) คำที่ที่ใช้ในการอธิบายบุคคลที่อัตลักษณ์ทางเพศสอดคล้องกับเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด ซึ่งเป็นคำที่ตรงกันข้ามกับบุคคลข้ามเพศ (trans/transgender) Gender (เพศสภาพ) เพศที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่ให้เมื่อร่างกายเกิดมาเป็นหญิง หรือเกิดมาเป็นชาย โดยสังคมและวัฒนธรรมได้หล่อหลอมบทบาทหน้าที่ของความเป็นหญิงและความเป็นชายไว้แตกต่างกัน

การแสดงออกทางเพศ (Gender Expression) การที่บุคคลมีวิธีการสื่อสารเพศสถานะ เช่น การไม่ระบุความเป็นเพศ ความเป็นชาย ความเป็นหญิง ซึ่งกระทำผ่านลักษณะทางกายภาพ เช่น เสื้อผ้า ทรงผม และการใช้เครื่องสำอาง เป็นต้น มารยาท วิธีการพูด และรูปแบบพฤติกรรมเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) ความรู้สึกภายในของบุคคลในการเป็นผู้ชาย ผู้หญิง หรือเพศสถานะอื่น ๆ หรือการมีหรือไม่มีเพศสถานะก็ได้ ซึ่งทุกคนล้วนมีอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด (sex assigned at birth)

เพศสถานะ (Gender Marker) การที่บุคคลถูกบันทึกว่าเป็นเพศสถานะอะไรในเอกสารทางการ ในประเทศไทยถูกกำหนดให้มีผู้ชาย ผู้หญิง และยังหมายรวมถึงคำนำหน้านาม ได้แก่ นาย นาง และนางสาว

เพศกำกวม/ลักษณะของเพศสรีระ (Intersex/Sex Characteristics) บุคคลที่มีเพศกำกวมเกิดมาโดยมีลักษณะของเพศสรีระ เช่น อวัยวะเพศ ต่อมบ่งเพศ และรูปแบบโครโมโซม ซึ่งไม่สอดคล้องกับระบบเพศแบบชั่วคราวข้าม คือ เพศชายและเพศหญิง คำว่าเพศกำกวมจึงหมายถึงรวมถึงความผันแปรของร่างกายในลักษณะต่าง ๆ ในบางกรณีลักษณะของเพศกำกวมจะมองเห็นได้เมื่อแรกเกิด หรืออาจไม่เห็นจนกว่า

¹ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ & แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างให้เกียรติ. (2564). สืบค้น 13 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.law.tu.ac.th/how-to-respect-lgbtq>

² “พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2548” (13 มีนาคม 2558). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 132 ตอนที่ 18 ก, น. 37.

จะย่างเข้าสู่วัยรุ่น หรือบางส่วนก็ไม่แสดงให้เห็นทางกายภาพ มีเพียงโครโมโซมที่ผันแปร การเป็นเพศกำกวม จึงเกี่ยวเนื่องกับลักษณะของเพศสรีระ (sex/sex characteristics) ซึ่งอาจต่างไปจากวิถีทางเพศ (sexual orientation) หรืออัตลักษณ์ทางเพศสถานะก็ได้ บางคนอาจเป็นผู้ชาย ผู้หญิง เกย์ เลสเบียน คนรักสองเพศ หรือคนไม่มีเพศก็ได้เช่นกัน

ไม่อยู่ในระบบเพศชั่วคราวข้าม (Non-binary) คำที่ใช้บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งไม่ใช่เพียงความเป็นชายหรือความเป็นหญิงเท่านั้น

เพศสภาพ เพศสรีระ (Sex/Sex Characteristics) คำที่อ้างถึงลักษณะทางชีววิทยาที่ใช้แบ่งแยกคนว่าเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง

เพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด (Sex assigned at birth) เพศสรีระที่บุคคลถูกกำหนดให้เมื่อแรกเกิด หรือหลังจากเกิดได้ไม่นาน การกำหนดนี้อาจไม่ได้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศเมื่อบุคคลนั้นเติบโต คนส่วนมากมักมีอัตลักษณ์ทางเพศที่สอดคล้องไปกับเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด แต่สำหรับบุคคลข้ามเพศ อัตลักษณ์ทางเพศและการแสดงออกทางเพศมีความแตกต่างจากเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด

เพศวิถี (Sexual Orientation) คำที่อ้างถึงอารมณ์ความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความดึงดูดทางเพศซึ่งใกล้ชิดรวมทั้งความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลอื่น ซึ่งคนเราอาจดึงดูดทางเพศกับคนที่มีเพศสถานะเดียวกัน (คนรักเพศเดียวกัน/เกย์/เลสเบียน) หรือคนต่างเพศสถานะ (คนรักต่างเพศ) หรืออาจมากกว่าหนึ่งเพศสถานะก็ได้เช่นกัน (คนรักสองเพศหรือรักได้ทุกเพศ)

บุคคลข้ามเพศ (Trans/transgender) คำที่ใช้อธิบายบุคคลซึ่งมีอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างไปจากเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิด

ผู้ชายข้ามเพศ (Transgender man) คำที่ใช้อธิบายบุคคลข้ามเพศที่นิยามตนเองเป็นผู้ชาย กล่าวคือ บุคคลที่มีเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิดเป็นเพศหญิงหรืออื่น ๆ แต่นิยามว่าตนเป็นเพศชาย

ผู้หญิงข้ามเพศ (Transgender woman) คำที่ใช้อธิบายบุคคลข้ามเพศที่นิยามตนเองเป็นผู้หญิง กล่าวคือ บุคคลที่มีเพศที่ถูกกำหนด ณ แรกเกิดเป็นเพศชายหรืออื่น ๆ แต่นิยามว่าตนเป็นเพศหญิง

รสนิยมทางเพศ (sexual orientation) คือ ความพึงพอใจด้านเพศที่สอดคล้องกับความต้องการภายในใจของบุคคล ครอบคลุมทั้งแรงดึงดูดด้านอารมณ์ความรู้สึก ความรักใคร่ผูกพัน และความสัมพันธ์เชิงพิศวาสที่มีต่อบุคคลอื่นที่มีเพศตรงข้าม เพศเดียวกับตนเอง หรือกับทั้งสองเพศ³

³ ปริญศ กิตติธีระศักดิ์. (2560). ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามในการศึกษาถึงความหลากหลายทางเพศในคนกลุ่มน้อยทางเพศในประเทศไทย. สืบค้น 13 มิถุนายน 2565 จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JPNMH/article/view/105083>

2. ปัญหาการจดทะเบียนสมรสของบุคคลเพศทางเลือกในประเทศไทย

ประเด็นที่ 1: การจัดการทรัพย์สิน

กฎหมายได้กำหนดวิธีแบ่งทรัพย์สินที่เกิดขึ้นระหว่างสมรสให้เป็นไปตาม ม.1533 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และสำหรับกรณีชายและหญิงที่ใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสนั้น ทรัพย์สินที่ชายหญิงคู่หนึ่งได้ลงทุนร่วมแรงทำมาหาได้ร่วมกันระหว่างที่อยู่กันนั้นถือว่าเป็นเจ้าของร่วมกันและมีส่วนในทรัพย์สินนั้นคนละครึ่ง และสำหรับบุคคลเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันนั้น ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างการใช้ชีวิตร่วมกันไม่ใช่สินสมรสตามกฎหมาย แต่ถือว่าทรัพย์สินที่บุคคลทั้งสองทำมาหาได้ด้วยกันในระหว่างอยู่ด้วยกันถือว่า มีส่วนเป็นเจ้าของร่วมกันเช่นกัน ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 3725/2532 ซึ่งศาลได้วางแนววินิจฉัยไว้ว่า “แม้โจทก์จะเป็นหญิงแต่ก็มีนิสัยและทำตัวอย่างผู้ชาย คนทั่วไปเข้าใจว่าโจทก์เป็นชาย โจทก์มีความรักใคร่จำเลยฉันผู้สาว จึงพาจำเลยมาอยู่กับโจทก์ในฐานะเป็นแม่บ้านของจำเลยเป็นเวลาเกือบ 20 ปี โดยโจทก์จำเลยได้ร่วมกันทำมาหากินแสวงหาทรัพย์สิน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นด้วยแรงหรือเงินของฝ่ายใดก็ตาม ถือว่าทรัพย์สินที่ได้มานั้นเป็นทรัพย์สินที่ทั้งโจทก์จำเลยมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของร่วมกัน โจทก์และจำเลยจึงมีส่วนในทรัพย์สินที่พิพาททั้งหมด คนละกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1357” แสดงให้เห็นว่าการจัดการทรัพย์สินระหว่างชายหญิงที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับบุคคลเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตร่วมกันไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้นำหลักเรื่องกรรมสิทธิ์ร่วมมาใช้บังคับ โดยหลักการดังกล่าวเป็นเพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมายเท่านั้นว่าผู้เป็นเจ้าของร่วมกันมีส่วนเท่ากัน แต่ยังคงมีความแตกต่างระหว่างคู่ที่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและไม่สามารถจดทะเบียนได้ตามกฎหมาย รวมถึงหลักกรรมสิทธิ์ร่วมดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้เหมือนหลักเกณฑ์ในการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เช่น ในกรณีตัวอย่างเมื่อบุคคลทั้งสองสิ้นสุดความสัมพันธ์และต้องแบ่งแยกทรัพย์สิน เนื่องจากจะมีปัญหาในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่มีอยู่นั้นต่างฝ่ายต่างทำมาหาได้หรือเกิดจากการทำ มาหากินร่วมกัน

ประเด็นที่ 2: กฎหมายครอบครัวและมรดก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วย ครอบครัวและบรรพ 6 ว่าด้วยมรดกเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างสามีภริยาเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ นับตั้งแต่ก่อตั้งความสัมพันธ์จนกระทั่งสิ้นสุดความสัมพันธ์ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของกลุ่มเพศทางเลือกในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ตามวัตถุประสงค์แห่งการสมรสเพื่อให้ชายและหญิงได้อยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา กฎหมายจึงบัญญัติถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ (มาตรา 1461) แต่หากการอยู่ร่วมกันจะก่อให้เกิดอันตรายต่อกายหรือจิตใจก็สามารถขอต่อศาลเพื่อแยกกันอยู่ได้ (มาตรา 1462) ดังนั้นเมื่อบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้คู่สมรสต้องอยู่กินกันฉันสามีภริยาไม่มีผลบังคับต่อการอยู่ร่วมกันของคู่รักเพศทางเลือก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองจึงเป็นไปตามความสมัครใจเท่านั้น

(2) การอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันตามกฎหมายชายและหญิงที่สมรสกันต่างมีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายตามความสามารถและฐานะของตน (มาตรา 1461 วรรคสอง) หากฝ่ายใดไม่ทำหน้าที่อีกฝ่ายก็สามารถฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ (มาตรา 1598/38) ในขณะที่คู่รักเพศทางเลือกที่อยู่ร่วมกัน

ไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว ดังนั้นเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ดูแลอีกฝ่ายก็ไม่สามารถฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้

(3) การเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ในกรณี ปกติเมื่อศาลมีคำสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็น คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลที่ศาลจะสั่งให้เป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ได้แก่คู่สมรส (มาตรา 1463) ในขณะที่กลุ่มเพศทางเลือกไม่สามารถใช้สถานะในการเป็นคู่ชีวิต เพื่อขอตั้งตนเป็นผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ได้

(4) การห้ามทำการสมรสซ้อน กฎหมายกำหนดว่าชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรส อยู่ไม่ได้ (มาตรา 1452) และถือว่าการสมรสที่เกิดขึ้นภายหลังไม่มีผลทางกฎหมาย (มาตรา 1495) และกรณี ที่ฝ่ายใดมีความสัมพันธ์ซ้อนอีกฝ่ายมีสิทธิในการฟ้องหย่า (มาตรา 1516 (1)) และฟ้องเรียกค่าทดแทนได้ (มาตรา 1523) แต่ในการใช้ชีวิตคู่ของกลุ่มเพศทางเลือก หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความสัมพันธ์ซ้อนก็ไม่มี กฎหมายห้ามหรือคุ้มครองความสัมพันธ์แต่อย่างใด ทำให้ไม่มีความมั่นคงในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน

(5) สิทธิในการเรียกค่าเลี้ยงชีพ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงโดยการหย่า เพราะความผิดของฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งและส่งผลให้อีกฝ่ายต้องยากจนฝ่ายนั้นสามารถฟ้องเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ (มาตรา 1526) เมื่อไม่สามารถ ทำการสมรสได้ตามกฎหมาย หลักเกณฑ์ในเรื่องของการสิ้นสุดการสมรสจึงไม่อาจนำมาใช้ได้ ดังนั้นหากสิ้นสุด ความสัมพันธ์เพราะความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คู่ชีวิตอีกฝ่ายก็ไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเลี้ยงชีพจาก ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบได้

(6) สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม ผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดจะเป็นบุตรบุญธรรม ของบุคคลอื่นในขณะเดียวกันไม่ได้ ยกเว้นเป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรส (มาตรา 1598/26 วรรคแรก) ดังนั้น กลุ่มเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่สามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ เนื่องจากกฎหมายอนุญาตให้ กระทำได้ระหว่างคู่สมรสตามกฎหมายเท่านั้น ประกอบกับหลักในการพิจารณาผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ก็คำนึงถึงคุณสมบัติทางสังคมที่ต้องเป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ

(7) สิทธิในการรับมรดก คู่สมรสมีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสฝ่ายที่เสียชีวิต โดยกฎหมายกำหนด ว่าคู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตมีฐานะเป็นทายาทโดยธรรม (มาตรา 1629 วรรคสอง) ดังนั้น เมื่อกลุ่มเพศทางเลือก ที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่มีกฎหมายรับรองความสัมพันธ์และรับรองว่ามีฐานะทายาทโดยธรรมในการรับมรดก จึงมีเพียงสิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทตามพินัยกรรมเท่านั้น

ประเด็นที่ 3: ปัญหาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิต

เนื่องจากบุคคลเพศทางเลือกไม่สามารถทำประกันชีวิตโดยยกประโยชน์ให้แก่คู่ชีวิตได้ ทั้งนี้ในการทำสัญญา ประกันชีวิตบุคคลเพศทางเลือกประสบปัญหาในการระบุให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายเป็นผู้รับประโยชน์ เนื่องจากบริษัท ประกันบางแห่งยังไม่อนุญาตให้ระบุคู่ชีวิตที่เป็นเพศเดียวกันเป็นผู้รับประโยชน์ได้แม้กฎหมายจะกำหนดว่าผู้รับ ผลประโยชน์นั้นจะเป็นผู้ใดก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติบริษัทประกันชีวิตจะกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยและผู้รับ ผลประโยชน์จะต้องมีความผูกพันซึ่งจะเน้นไปที่การเกี่ยวข้องตามสายโลหิตหรือเป็นครอบครัว เช่น บิดามารดา คู่สมรส และบุตร เป็นหลักสำคัญหากเป็นบุคคลอื่นนอกจากที่กล่าวไว้จะต้องแสดงหลักฐานหรือ แจ้งสาระของความผูกพันให้บริษัทพิจารณา นอกจากนี้ บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังไม่สามารถ

เอาประกันในชีวิตของคู่ชีวิตอีกฝ่ายได้ เพราะการเอาประกันชีวิตของบุคคลอื่นนั้นจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียกัน ในทางกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 20 ประกันภัย หมวด 3 ประกันชีวิต โดยวางหลักไว้ในเรื่องของการทำประกันชีวิตซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งในเรื่องของการทำประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็คือ บุคคลผู้เอาประกันจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นผู้ประกันหรือตามกฎหมายใช้คำว่าต้องมีส่วนได้เสีย ซึ่งโดยทั่วไปในกรณีการทำประกันชีวิตนั้นบุคคลที่มีส่วนได้เสียกับบุคคลที่ถูกเอาประกัน อาจมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในทางใดทางหนึ่ง เช่น ญาติพี่น้องตามสายโลหิต สามเณรที่ขอบวชด้วยกฎหมาย หรือคู่หมั้นก็อาจเอาประกันชีวิตระหว่างกันได้ เพราะมีความผูกพันในทางกฎหมายต่อกัน ดังเช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1366/2509 ที่วางหลักไว้เกี่ยวกับการเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ดังนี้ “อ. ผู้เอาประกันชีวิตของตนเองระบุให้ภรรยาของ ส. เป็นผู้รับประโยชน์ อ. เป็นคนยากจนไม่มีเงิน ไม่ใช่ญาติของ ส. โดย ส. จัดการให้ อ. เอาประกันชีวิต โดยที่ ส. เป็นผู้เสียเบี้ยประกันและเป็นผู้รับผลประโยชน์ ศาลวินิจฉัยว่า ส. เป็นผู้เอาประกันชีวิต อ. โดยไม่มีส่วนได้เสีย ขัดต่อมาตรา 863 ส. ย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากกรรมธรรมส์สัญญานั้น” ในกรณีระบุบุคคลใดเป็นผู้รับประโยชน์ ผู้เอาประกันชีวิตจะสามารถกำหนดให้ผู้ใดเป็นผู้รับผลประโยชน์ก็ได้ หากการประกันชีวิตเกิดจากบุคคลที่ไม่มีส่วนได้เสียก็ถือว่าไม่ผูกพันต่อคู่สัญญาแต่อย่างใด ดังนั้นหากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของคู่รักเพศทางเลือกที่แม้จะใช้ชีวิตร่วมกัน และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานก็ไม่ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในฐานะของคู่สมรส

ประเด็นที่ 4: ปัญหาสิทธิในการตัดสินใจรักษาพยาบาล

กรณีปกติหากจะต้องทำการรักษา แพทย์ต้องขอความยินยอมจากผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอ ที่ผู้เข้ารับบริการจะใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ หากจะต้องทำการรักษาด้วยวิธีการผ่าตัด หรือใช้เครื่องมือใด ๆ แพทย์หรือพยาบาลที่เป็นผู้ช่วยต้องขอความยินยอมจากผู้ป่วยหรือญาติที่มีอำนาจตัดสินใจแทนทุกครั้ง หากกรณีผู้ป่วยไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 บุคคลที่สามารถให้ความยินยอมและถือว่าเป็นญาติตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ หรือผู้อนุบาล คู่สมรสซึ่งถือเป็นทายาทโดยธรรม ก็สามารถให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล ในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถให้ความยินยอมได้ และในกรณีผู้ป่วยที่มีอาการป่วยทางจิต ซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง การรักษาพยาบาลก็ต้องได้รับความยินยอมจากญาติตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ซึ่งคู่สมรสก็เป็นบุคคลหนึ่งที่สามารถให้ความยินยอมในการเข้ารับการรักษาพยาบาล กรณีที่บุคคลนั้นเจ็บป่วยทางจิตและไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง ดังนั้นถือว่ากลุ่มเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่มีอำนาจให้ความยินยอมได้

ประเด็นที่ 5: ปัญหาการลดหย่อนภาษีเนื่องด้วยประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 47 การจะหักค่าลดหย่อนในกรณีของคู่สมรสของผู้มีเงินได้นั้นจะต้องเป็นสามีหรือภริยาขอด้วยกฎหมาย

แต่ในกรณีของกลุ่มเพศทางเลือกที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันและอยู่กินฉันสามีภรรยาและเกิดมีค่าใช้จ่ายขึ้นก็ไม่สามารถที่จะนำค่าใช้จ่าย ดังกล่าวมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีได้⁴

3. ประเทศที่กฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2544 ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ เป็นประเทศแรกในโลกที่มีกฎหมายรับรองคู่สมรสเพศเดียวกัน กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถ สมรส หย่า และรับบุตรบุญธรรม

พ.ศ. 2546 ราชอาณาจักรเบลเยียม เป็นประเทศที่สองที่มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน โดยก่อนหน้านั้น รัฐสภาเบลเยียมได้เริ่มเสนอให้สิทธิอย่างมีขอบเขตจำกัดแก่คู่รักเพศเดียวกัน เช่น การจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิต (registered partnerships)

พ.ศ. 2548 แคนาดา เป็นประเทศที่สามที่ผ่านร่างกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน ทั่วประเทศ หลังจากที่เริ่มมีการรับรองในระดับจังหวัดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ให้สิทธิแก่ชาวเกย์และเลสเบียนสามารถแต่งงานโดยได้รับสิทธิ์ต่าง ๆ ตามกฎหมายเฉกเช่นคู่สมรสทั่วไป แต่รายละเอียดแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น กระทั่งมีกฎหมายที่ครอบคลุมทั้งประเทศใน พ.ศ. 2548

พ.ศ. 2548 ราชอาณาจักรสเปน มีกฎหมายให้การรับรองและให้สิทธิแก่ทุกคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2549 สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เป็นประเทศที่ 5 เมื่อศาลสูงตัดสินว่า กฎหมายเกี่ยวกับการสมรสที่เคยมีมาในอดีตขัดต่อรัฐธรรมนูญของประเทศ ซึ่งรับรองสิทธิอันเท่าเทียมกันของประชาชนทุกคน รัฐสภาผ่านกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน แต่ก็มีข้อยกเว้นที่เปิดช่องให้สถาบันทางศาสนาและเจ้าหน้าที่ สามารถปฏิเสธที่จะ “ทำพิธี” เกี่ยวกับงานสมรสให้กับคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. 2551 ราชอาณาจักรนอร์เวย์ โดยเดือนมกราคมประกาศให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ทำให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถแต่งงาน รับบุตรบุญธรรม หรือมีบุตรตลอดแก้ว ได้ตามกฎหมาย ต่อมาใน พ.ศ. 2552 รัฐสภาได้ลงคะแนนผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันด้วยคะแนนสนับสนุน 261 ต่อ 22 (งดออกเสียง 16 เสียง)

พ.ศ. 2553 สาธารณรัฐไอซ์แลนด์ รัฐสภามีมติเป็นเอกฉันท์ผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน และเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้ โจฮันนา ซิเกอร์ดาร์ดอททิร์ นายกรัฐมนตรีไอซ์แลนด์ ก็ใช้สิทธิ์นั้นแต่งงานกับคู่รักเพศเดียวกันของเธอ คือ โจนินา ลีโอดอททิร์ โจฮันนาซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของไอซ์แลนด์ เป็นผู้นำรายแรกของโลกที่ยอมรับว่าตนเองเป็นหญิงรักหญิง (เลสเบียน)

พ.ศ. 2553 สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐสภาให้การรับรองกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน ซึ่งตอนแรกถูกท้าทายโดยประธานาธิบดี ที่ได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเรื่องนี้ว่าถูกต้องหรือไม่ และสุดท้ายศาลรัฐธรรมนูญโปรตุเกสตัดสินว่า กฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน ไม่ได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่ประการใด

⁴ นิรันดร์ ทรงนิรันดร์ และศิริลักษณ์ ประสันแพงศรี (2561). ปัญหาทางกฎหมายกับการจดทะเบียนสมรสของเพศทางเลือก. สืบค้น 13 มิถุนายน 2565 จาก <https://kuojs.lib.ku.ac.th/index.php/jfam/article/view/3047>

พ.ศ. 2553 สาธารณรัฐอาร์เจนตินา ผ่านร่างกฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกันและมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศ กลายเป็นประเทศแรกในภูมิภาคลาตินอเมริกาที่มีกฎหมายดังกล่าว

พ.ศ. 2555 ราชอาณาจักรเดนมาร์ก มีกฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกันบังคับใช้หลังจากที่สมเด็จพระราชินีนาถมาเกรเธอที่ 2 ทรงมีพระบรมราชานุญาตเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว

พ.ศ. 2556 สาธารณรัฐบุรพาอูรุกวัย มีกฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกันบังคับใช้ หลังจากที่ยกก่อนหน้านั้น มีกฎหมายยินยอมให้คู่แข่งและเลสเบียน สามารถใช้สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม

พ.ศ. 2556 ราชอาณาจักรนิวซีแลนด์ เป็นประเทศแรกในเอเชีย-แปซิฟิก ที่มีกฎหมายรับรองคุ้มครองสเปศเดียวกัน โดยรัฐสภามีมติ 77 ต่อ 44 เสียงผ่านร่างกฎหมายดังกล่าว โดยได้รับการสนับสนุนจากนายจอห์น คีย์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

พ.ศ. 2556 สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิลเป็นอีกสองประเทศในโลกที่ได้ใช้กฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกัน

พ.ศ. 2557 สหราชอาณาจักรและราชรัฐเวลส์ เป็นสองประเทศแรกในสหราชอาณาจักรที่ผ่านกฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกัน

พ.ศ. 2557 ราชอาณาจักรสกอตแลนด์ และสาธารณรัฐฟินแลนด์ ประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกัน

พ.ศ. 2558 ราชรัฐลักเซมเบิร์ก ออกกฎหมายรับรองการแต่งงานของบุคคลเพศเดียวกันและให้สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม กฎหมายฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากนายซาเวียร์ เบตเทล นายกรัฐมนตรีลักเซมเบิร์ก ในขณะนั้น หลังจากกฎหมายมีผลบังคับใช้ นายซาเวียร์ เบตเทล นายกรัฐมนตรีชายรักชายก็ประกาศแต่งงานกับคู่รักของเขาที่คบหากันมายาวนาน

พ.ศ. 2558 ไอร์แลนด์ เป็นประเทศแรกในโลกที่ทำประชามติ ให้การรับรองกฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกัน โดยผลจากการทำประชามติออกมาว่าประชาชนร้อยละ 62 สนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน โดยมีชาวไอร์แลนด์นอกประเทศจำนวนหลายพันคนเดินทางกลับประเทศเพื่อมาร่วมลงประชามติในครั้งนั้น

พ.ศ. 2558 กรีนแลนด์ ซึ่งเป็นเขตปกครองตนเองและเป็นส่วนหนึ่งของเดนมาร์ก ก็ได้ผ่านร่างกฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกัน

พ.ศ. 2558 สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกันระดับรัฐบาลกลางใน พ.ศ. 2558 ก่อนหน้านั้น มีเพียง 37 มลรัฐจากทั้งหมด 50 มลรัฐ รวมถึงดิสมิทริก ออฟ โคลัมเบีย (District of Columbia) ที่มีกฎหมายดังกล่าว

พ.ศ. 2559 สาธารณรัฐโคลอมเบีย ประเทศในภูมิภาคลาตินอเมริกาที่มีกฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกัน

พ.ศ. 2560 เยอรมนี เป็นประเทศที่ 15 ในภาคพื้นยุโรปที่กฎหมายรับรองให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันและได้สิทธิต่าง ๆ เหมือนคู่สมรสทั่วไป

พ.ศ. 2560 สาธารณรัฐมอลตา ซึ่งเป็นประเทศเกาะในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ก็ผ่านกฎหมายคุ้มครองสเปศเดียวกันแม้จะถูกคัดค้านโดยศาสนจักรคาทอลิก

พ.ศ. 2560 เครื่องรัฐออสเตรเลีย มีกฎหมายคุ้มครองสเปกเดียวกันโดยผ่านการลงมติใน พ.ศ. 2560 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 9 ม.ค. 2561

พ.ศ. 2562 สาธารณรัฐไต้หวัน เป็นประเทศแรกในเอเชีย ที่รัฐสภาผ่านกฎหมายคุ้มครองสเปกเดียวกัน เมื่อวันที่ 24 พ.ค. 2562

พ.ศ. 2562 สาธารณรัฐเอกวาดอร์ เป็นประเทศลำดับต่อมาหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้การรับรองกฎหมายดังกล่าวอย่างเป็นทางการ มีผลวันที่ 12 มิ.ย. 2562

พ.ศ. 2562 สาธารณรัฐคอซตาริกา เป็นประเทศล่าสุดที่เพิ่งมีกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน เมื่อวันที่ 26 พ.ค. 2563 ซึ่งเป็นประเทศแรกในอเมริกากลาง และถือเป็นประเทศที่ 29 ในโลก

ส่วนสมาพันธรัฐสวิส ถือเป็นประเทศล่าสุดที่อนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2565⁵

สำหรับประเทศไทยนั้น เริ่มมีการเรียกร้องการสมรสเท่าเทียม ในปี พ.ศ. 2555 ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 ได้เกิดร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ร่างแรกในสมัยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี แต่เนื่องจากสิทธิในร่างฉบับนี้ยังมีน้อย ประชาชนจึงนำไปจัดสัมมนาเพิ่มสิทธิต่าง ๆ ให้ครอบคลุมมากขึ้นต่อมา ในปี พ.ศ. 2563 มีการปรับปรุงสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้มาเรื่อย ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในวงเสวนาวิชาการ จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2565 ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25 ปีที่ 4 ครั้งที่ 6 (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ 15 มิถุนายน 2565 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25 ได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสิ้น จำนวน 4 ฉบับ และได้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. จำนวน 25 คน กำหนดการแปรญัตติภายใน 15 วัน คณะกรรมการฯ ได้ประชุมจำนวน 20 ครั้ง และจัดทำร่างพระราชบัญญัติแล้วเสร็จ แต่ยังไม่ได้นำเสนอเข้าสู่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25 ก็หมดวาระเสียก่อน

4. สรุปประเด็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ของสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25 ปีที่ 4 ครั้งที่ 6 (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ 15 มิถุนายน 2565 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25 ได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสิ้น จำนวน 4 ฉบับ คือ

1. ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) โดยถือเอาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นหลักในการพิจารณา

2. ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. (นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กับคณะเป็นผู้เสนอ)

⁵ สมรสเท่าเทียม กับ 30 ประเทศที่เห็นชอบด้วยกฎหมาย เปิดความเท่าเทียมหลากหลายทางเพศ. (20 พฤศจิกายน 2564).

3. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) โดยถือเอาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นหลักในการพิจารณา

4. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ เป็นผู้เสนอ)

ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. จำนวน 25 คน กำหนดการแปรญัตติภายใน 15 วัน โดยให้ถือเอาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา ที่ประชุมเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ มาเป็นร่างหลักในการพิจารณา โดยแยกพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ออกจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติอีก 2 ฉบับ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติรับหลักการมาด้วยนั้น คณะกรรมการนำมาพิจารณาในรายละเอียดว่าสามารถนำประเด็นต่าง ๆ ของร่างพระราชบัญญัติที่มีได้ใช้เป็นร่างหลักในการพิจารณามาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติที่ใช้เป็นหลักในการพิจารณาของคณะกรรมการ แต่ต้องไม่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมที่ขัดกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติทั้ง 4 ฉบับ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง ที่ประชุมกรรมการวิสามัญพิจารณาไว้โดยสรุป 2 ประการ

ประการแรก การคำนึงถึงผลกระทบต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน จากการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. คณะกรรมการฯ ต้องคำนึงถึงสิทธิและประโยชน์ของบุคคลที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมาย เช่น สิทธิในการรับรองบุตร สิทธิประโยชน์สวัสดิการของรัฐ และอำนาจในการจัดการแทนคู่ชีวิตหรือคู่สมรสโดยผลของกฎหมาย เป็นต้น ในการพิจารณาต้องนำสิทธิประโยชน์เหล่านี้มาประกอบการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ การจัดทำร่างกฎหมายคู่ชีวิต หรือการสมรสเท่าเทียม เป็นร่างกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ การคำนึงถึงสิทธิและสถานะทางสังคมของบุคคลทั่วไปในการก่อตั้งครอบครัวที่มีมาช้านานตามบริบทของสังคมไทยด้วยจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีสถานะฉันทาคู่สมรส

ประการที่สอง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ไม่ควรนำประเด็นเรื่องหลักศาสนามาเป็นเงื่อนไขในการบัญญัติเพื่อกำกัสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ภายหลังที่ประชุมคณะกรรมการฯ มีการประชุมจำนวน 20 ครั้ง ที่ประชุมได้จัดทำรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งมีประเด็น ดังนี้

โดยมีเหตุผลของการเสนอร่างพระราชบัญญัติ คือ กฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิตได้กำหนดให้บุคคลสองคน ซึ่งเป็นเพศเดียวกันโดยกำเนิดสามารถจดทะเบียนคู่ชีวิตได้ โดยมีสิทธิและหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวในลักษณะทำนองเดียวกันกับคู่สมรส สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประเด็นที่แก้ไข

1. **ภูมิลำเนาของคู่สมรส** ภูมิลำเนาของคู่สมรส ได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรสอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน [43]

2. **อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส** อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง [193/22]

3. การหมั้น

- การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว [1435]

- การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น [1437]

- เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น [1437]

- สิ้นสุด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้น แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้ [1437]

- ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา 412 ถึงมาตรา 418 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม [1437]

- เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทนในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย [1439]

- ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นหรือฝ่ายผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น [1441]

- ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น [1442]

- ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น [1443]

4. ค่าทดแทนกรณีผิดสัญญาหมั้น

- ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแก่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นนั้น [1440]

- ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่น บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร [1440]

- ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวกับอาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส [1440]

- ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่าของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้ [1440]

- คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนหรือผู้ซึ่งกระทำกับคู่หมั้นของตนเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้นหรือคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นเมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้วแต่กรณี [1445]

- คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น [1446]

- สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว [1447/1 ว. 3]

5. การสมรส

- การสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ [1448]

- การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ [1449]

- บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดีจะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิตโดยไม่คำนึงว่าจะเป็ญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ [1450]

- บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้ [1452]

- การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย [1458]

- เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว [1460]

- คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสคู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน [1461]

- ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุกอัจฉร็องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนี้ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ [1462]

- ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอและถ้ามีเหตุสำคัญศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้ [1463]

6. การจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส

- ถ้าคู่สมรสมีได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้ [1465]

- สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต [1469]

- ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส [1470]

- ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมวลกฎหมายนี้หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ [1475]

- คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณี (1) ขายแลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ (2) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมด หรือบางส่วน ซึ่งภาระจำยอมสิทธิอาศัยสิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ (3) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี (4) ให้กู้ยืมเงิน (5) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศลเพื่อการสังคมหรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา (6) ประนีประนอมยอมความ (7) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย (8) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล [1476]

- การจัดการสินสมรส นอกจากกรณีที่ยกเว้นไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง [1476]

- คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1476 ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติใน มาตรา 1465 และมาตรา 1466 ในกรณีดังกล่าวนี้การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส [1476/1]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้องต่อสู้อหรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรสหรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การฟ้องต่อสู้อหรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน [1477]

- การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือ หรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ [1479]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้ [1481]

- ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือน และจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย [1482]

- ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาดอีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้ [1482]

- ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายนั้นจะกระทำหรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาดอีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ [1483]

- ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส (1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด (2) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง (3) มีหนี้สินส่วนตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส (4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (5) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความหยามให้แก่สินสมรส [1484]

- ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา 1482 มาตรา 1483 หรือมาตรา 1484 ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ [1484/1]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า [1485]

- เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา 1482 วรรคสองมาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1484/1 หรือมาตรา 1485 อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา 1491 มาตรา 1492/1 หรือมาตรา 1489/17 หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส [1486]

- ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่างคู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้ หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้หรือเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล [1487]

- ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรสให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อนเมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น [1488]

- ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย [1489]

- หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้ (1) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธยาศัย (2) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส (3) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน (4) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน [1490]

- ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น [1491]

- เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา 1484 วรรคสองมาตรา 1491 หรือมาตรา 1598/17 วรรคสอง แล้วให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรสแต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา 1474 (2) ในภายหลังให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง [1492]

- ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาลการยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาลและศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว [1492/1]

- เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่งหรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม [1492/1]

- ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้วคู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน [1493]

- เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสแต่ในระหว่างคู่สมรส (ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาลคำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้นมีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า [1532]

- เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน [1533]

- ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่ายอันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา 1637 และ

1638 และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 1513 ถึง 1517 แห่งประมวลกฎหมายนี้แต่การคิดส่วนแบ่งนั้น มีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น [1625 (1)]

7. การสมรสที่เป็นโมฆะ

- การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส [1498]
- การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 หรือมาตรา 1458 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา 1452 ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง [1499]
- ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลมีอายุครบตามมาตรา 1448 หรือเมื่อบุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่า การสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส [1504]
- ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 28 ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถบุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย [1508]
- เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว [1515]

8. เหตุฟ้องหย่า

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามีคู่สมรสหรือฉันทุชีวิตเป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจฉน หรือกระทำความผิดหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจฉนอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ [1516]
- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่วไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง (ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง (ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชัง เพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไปหรือ (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉนคู่สมรสมาค่านึงประกอบ [1516]
- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้ายหรือทรมานร่างกายหรือจิตใจหรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่งทั้งนี้ฉนเป็นการร้ายแรงอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ [1516]
- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปีอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ [1516]
- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี ในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำ

ความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ [1516]

- คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมา เกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ [1516]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญหรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไรอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ [1516]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาค้ำประกันประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ [1516]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปีและความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ [1516]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ [1516]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ [1516]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาลอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ [1516]

- เหตุฟ้องหย่าตาม 1516 (1) และ (2) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณีได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่าานั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้ [1517]

- ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนฯ นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้ [1517]

- ในกรณีหย่าโดยความยินยอมให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด [1520]

- ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอมให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่ายหรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด [1522]

- ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณาถ้าฝ่ายใดร้องขอศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรสที่พักอาศัยการอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร [1530]

9. ค่าทดแทนกรณีผิดสัญญาสมรส

- เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยา หรือสามีคู่สมรสหรือฉันทริยาเป็นคู่ชีวิตเป็นคู่หรือมีคู่ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิดน คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น [1523]

- คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองชู้สาวหรือจากผู้ซึ่งแสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในทำนองชู้สาวก็ได้ [1523]

- ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามีคู่สมรสหรือฉันทริยา เป็นคู่หรือมีคู่ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิดน คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้ [1523]

10. ศาลสั่งให้คู่สมรสเป็นผู้อนุบาล

- ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม [1598/15]

- ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้ [1598/17]

11. การจัดการมรดกคู่สมรส

- ผู้ที่รู้แล้วว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ซึ่งนั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง [1606 (3)]

- คู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายมิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน [1628]

12. การกำหนดหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

- ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรสเพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสด้วย [5/10]

- ให้งานของรัฐมนตรีดำเนินการทบทวน และเสนอผลการทบทวนพร้อมทั้งร่างกฎหมาย ในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับหากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ [5/10 ว.2] ⁶

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เทิดเกียรติคุณฯ แสงมณีจිරนันเดชาและรัตพงษ์ สอนสุภาพ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตรในประเทศไทย: ในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม”⁷ ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหาสิทธิการสมรสและการรับรองบุตร กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยไม่สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ เนื่องจากขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1448 และ 1458 2) โอกาสและความท้าทายในประเด็นการสมรสและการรับรองบุตรของผู้มีความหลากหลายทางเพศในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม พบว่าสังคมไทยเปิดกว้างและมีทัศนคติยอมรับการมีตัวตนของผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น จึงเป็นโอกาสที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจะสามารถสมรส รับรองบุตร และสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ ภายใต้การพัฒนา กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะเกิดขึ้นตามมา ข้อเสนอแนะ คือ สังคมต้องมีการเรียนรู้ และยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศได้อย่างสนิทใจ เพื่อยอมรับเพศวิถีที่แตกต่าง ให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมชายจริงหญิงแท้ในสังคมไทย

2. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติ การจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. ...⁸ พบผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันและการได้รับสิทธิและผลประโยชน์ ในการสมรสของคู่รักเพศเดียวกันเหมือนกับคู่รักต่างเพศเพราะทุกคนเท่าเทียมกันและทำให้เกิดความรู้สึก

⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2565). สรุปรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตพ.ศ.สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์(ฉบับที่ ..) พ.ศ. สืบค้น 13 มิถุนายน 2565 จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>

⁷ เทิดเกียรติคุณฯ แสงมณีจිරนันเดชา และรัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2562). “ความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตร ในประเทศไทย: ในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม” สืบค้น 13 ธันวาคม จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rpu/article/download/220509/152382/713340>

⁸ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2562). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. สืบค้น 18 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.kpi.ac.th/knowledge/research/data/1062>

เป็นส่วนหนึ่งของสังคม รวมถึงการรับทราบเกี่ยวกับกฎหมายที่รับรองการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักเพศเดียวกันใน 27 ประเทศ และทราบว่ามีการร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. ในประเทศไทย

2) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ความหมายและการให้คุณค่ากับการสมรสตามกฎหมายในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้ให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสระหว่างชายและหญิงเท่านั้น การปรับทัศนคติเกี่ยวกับการสมรสเพศเดียวกันควรเริ่มต้นภายในครอบครัวก่อน เพื่อเกิดการยอมรับสมาชิกครอบครัวของตน และสิทธิที่พึงจะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติฯ ส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และมีสิทธิเสมือนหนึ่งเป็นคู่สมรสชายและหญิง สิทธิในการจัดการทรัพย์สินระหว่างกัน สิทธิในการรับมรดกในฐานะคู่ชีวิตคล้ายกับคู่สมรส สิทธิในการยินยอมและตัดสินใจการรักษาพยาบาล และสิทธิในการรับบุตรบุญธรรม เป็นต้น

3. ชวินโรจน์ ธีรพัชรพร และภาณุมาศ ชัดเงางาม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง **“สิทธิความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย”**⁹ ผลการศึกษาพบว่า คู่รักหลากหลายทางเพศในประเทศไทยประสบปัญหาสืบเนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติเงื่อนไขการสมรสให้เฉพาะชายและหญิงตามเพศที่กำหนด ทำให้คู่รักหลากหลายทางเพศขาดสิทธิและหน้าที่ทางกฎหมายทั้งตามประมวลกฎหมายและพาณิชย์และตามกฎหมายอื่น ๆ ที่อ้างอิงคำว่า คู่สมรส สามัญญา ทายาทโดยธรรม ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 ได้มีบทบัญญัติห้ามการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ อีกทั้งอนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยเข้าร่วมลงนามและให้สัตยาบันก็มีบทบัญญัติเช่นเดียวกัน ในต่างประเทศมีกฎหมายที่รับรองการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักหลากหลายทางเพศอยู่ 2 รูปแบบ คือ กฎหมายที่ให้ความเสมอภาคในการสมรสที่ให้ศักดิ์ศรี สิทธิและหน้าที่แก่คู่รักหลากหลายทางเพศเทียบเท่าคู่สมรสต่างเพศ และกฎหมายการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ให้สิทธิและหน้าที่บางประการด้อยกว่ากฎหมายสมรส ดังเช่น กฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายสหราชอาณาจักร ที่มีกฎหมายที่ให้ความเสมอภาคในการสมรสและกฎหมายการจดทะเบียนคู่ชีวิต ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2559 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. และองค์การภาคประชาชนได้เสนอร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ทว่า บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้ให้ศักดิ์ศรี สิทธิ ความเสมอภาคเทียบเท่าการสมรสและคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4. ริญญาภัทร์ ณ สงขลา (2560) ศึกษาเรื่อง **“ความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย”**¹⁰ ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวเป็นหน่วยธรรมชาติและสถาบัน

⁹ ชวินโรจน์ ธีรพัชรพร และภาณุมาศ ชัดเงางาม. (2560). **สิทธิความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย**. สืบค้น 13 มิถุนายน 2565 จาก http://www.ar.or.th/ImageData/Magazine/10046/DL_10332.pdf?t=636422760773190331

¹⁰ ริญญาภัทร์ ณ สงขลา. (2560). **ความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย**. สืบค้น 9 ธันวาคม 2564. จาก <https://www.law.cmu.ac.th/lasc/conference/wp-content/uploads/sites/2/2017/09/27ริญญาภัทร์.pdf>

ทางสังคมหลักของสังคมไทยซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบันพื้นฐานสำคัญและเก่าแก่ที่สุดของสังคมมนุษย์ เพื่ออ้างว่าพันธู์ของตนเอง การจัดการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานความแตกต่างทางเพศในปัจจุบันเริ่มมีการเปิดกว้างและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก อาทิเช่น การจัดการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานความแตกต่างทางเพศของสหประชาชาติ (UN) นั้นอยู่บนพื้นฐานของ LGBTIQs หรือแม้แต่ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองก็ให้รวมเรื่อง “รสนิยมทางเพศ” ไว้ในเรื่องเพศด้วย สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นประเทศที่ได้มีการรับรองสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยให้มีกรอบที่ชัดเจน และทัดเทียมกับต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ สิทธิในการได้รับบริการสวัสดิการสังคม หรือสิทธิที่พึงมีพึงได้จากรัฐอย่างเท่าเทียมกับคู่รักต่างเพศ

ปัจจุบันมีคู่ชีวิตเพศเดียวกันจำนวนมากใช้ชีวิตร่วมกันตั้งครอบครัวทั่วไป แต่สถานภาพของคู่ชีวิตดังกล่าวไม่มีกฎหมายรับรองไว้ จึงทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐและตามกฎหมายในเรื่องสิทธิและหน้าที่อันพึงมีพึงได้ ขัดกับหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 และมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญและหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและรับรองการจดทะเบียนคู่ชีวิตเพศเดียวกัน การสมรสและการสร้างครอบครัวนั้น ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดยินยอมและพร้อมใจที่จะสร้างครอบครัวหรือใช้ชีวิตร่วมกัน การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนั้นจึงไม่ควรจำกัดอยู่แค่เพศตามกฎหมาย ควรศึกษาจากบริบททางสังคมและให้สิทธิแก่คู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยที่ไม่มีข้อจำกัดถึงอัตลักษณ์ทางเพศ โดยการตีกรอบให้คู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศได้มีสิทธิในการได้รับการบันทึกทางทะเบียนเป็นคู่ชีวิตและสร้างครอบครัว โดยมีสิทธิและหน้าที่ต่อกันเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศโดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ในประเด็นเรื่องของการก่อตั้งครอบครัวในรูปแบบที่แตกต่างกันโดยไม่ยึดติดกับเพศกำเนิดของสมาชิกในครอบครัว เป็นเหตุให้ต้องมีการศึกษาถึงความจำเป็นและวิวัฒนาการรูปแบบการก่อตั้งครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย รวมถึงสิทธิต่าง ๆ ของคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยให้ได้รับความคุ้มครองจากรัฐอย่างเสมอภาคกับคู่รักที่มีเพศตรงข้ามกันโดยกำเนิด

5. ธัญลักษณ์ นามจักร (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “การรับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ”¹¹ ผลการศึกษาพบว่า การยึดเอามุมมองทางสรีรศาสตร์และกายวิภาคศาสตร์เป็นหลักในการตีความร่างกายมนุษย์ ทำให้กฎหมายไทยรับรองเพศของบุคคลว่า มีเฉพาะเพศชายและเพศหญิง โดยถือตามเพศที่กำเนิดมาและจะเป็นเช่นนั้นไปตลอดชีวิต ส่งผลให้สถานภาพการสมรสที่ขอบด้วยกฎหมายไทย หมายถึงเฉพาะการสมรสระหว่างชายโดยกำเนิดหนึ่งคนในฐานะที่เป็นสามี และหญิง

¹¹ ธัญลักษณ์ นามจักร. (2556). การรับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ. สืบค้น 13 มิถุนายน 2565. จาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_13/pdf/aw02.pdf

โดยกำเนิดหนึ่งคนในฐานะที่เป็นภริยาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ในสังคมประกอบด้วยบุคคลที่มีรสนิยมทางเพศหรือ เพศวิถีที่หลากหลาย แต่กฎหมายไม่รับรองให้ทำการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มบุคคลที่มีเพศเดียวกัน เป็นเหตุให้บุคคลเหล่านี้ ต้องเสียสิทธิตามกฎหมายหลายประการที่กำหนดไว้สำหรับคู่สมรสต่างเพศ จึงมีประเด็นให้พิจารณาตามมาว่า การที่กฎหมายไม่รับรองสถานภาพการสมรสของบุคคลเหล่านี้จะขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพราะความแตกต่างเรื่องเพศหรือไม่ ดังนั้น จึงอาจถึงเวลาแล้วที่กฎหมายไทยจะพิจารณาถึงความต้องการของคนไทยที่จะจดทะเบียนสมรสอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเพศ เพื่อขจัดอุปสรรคและปัญหาต่อการดำรงชีวิตตามเพศวิถีของบุคคลให้หมดไป

ผลจากการวิจัยพบความเสียเปรียบทางกฎหมายประการอื่นเพิ่มขึ้น ได้แก่ สิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสตามกฎหมาย ครอบครัว กฎหมายมรดก กฎหมายลักษณะละเมิด กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาอาญา สิทธิในการบริจาคร่างกายหรืออวัยวะ สิทธิในการประกันสังคม และสิทธิในการลงนามยินยอมให้รักษาพยาบาลคู่ชีวิต และยังพบว่า ในต่างประเทศมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรับรองการสมรสสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน และการจดทะเบียนความสัมพันธ์ โดยการรับรองการสมรสดังกล่าวมีผลให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับสิทธิหน้าที่และความคุ้มครองตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในฐานะคู่สมรสหรือคู่ความสัมพันธ์

การศึกษายังชี้ให้เห็นว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศยังต้องเผชิญกับการปฏิบัติที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม อันเป็นผลมาจากข้อกฎหมายและระเบียบกฎเกณฑ์ของสถาบันต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การออกกฎหมายรับรองการสมรสจะเป็นการแก้ไขปัญหาความเสียเปรียบในการใช้ชีวิตคู่ และสร้างความเสมอภาคให้กับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามเจตนารมณ์ของหลักการห้ามเลือกปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการศึกษางานวิจัยจึงสรุปได้ว่า การที่สถานภาพของคู่สมรสดังกล่าว ยังไม่มีกฎหมายรับรองไว้ ทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐในสิทธิอันพึงมี พึงได้ซึ่งขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลโดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุความแตกต่างเรื่องเพศ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และรวมถึงบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ทำให้ประสบปัญหาความเสียเปรียบจากการไม่มีกฎหมายรับรองการสมรส โดยมีประเด็นปัญหาต่าง ๆ อาทิ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสในประเทศไทยและผลของการจดทะเบียนสมรสในต่างประเทศ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน ปัญหาในการทำสัญญาคู่ร่วม ปัญหาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิต ปัญหาเกี่ยวกับการถือครองที่ดินของคนสัญชาติไทยที่มีคู่สมรสเป็นชาวต่างชาติ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิคู่สมรสเพื่อหักลดหย่อนภาษี ปัญหาในการใช้สิทธิทางราชการในการเบิกค่ารักษาพยาบาล และปัญหาในการรับบุตรบุญธรรม เป็นต้น การตรากฎหมายฉบับนี้จึงเป็นการรองรับสิทธิของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และนับเป็นความก้าวหน้าในด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

เอกสารเพิ่มเติม

เอกสารเพิ่มเติม

- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

Tel. 0 2242 5900 ext. 5730, 5740, 5750

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร